

GEOGRAFIE

PENTRU CLASA A III-A PRIMARĂ

MINISTERUL CULTURII NAȚIONALE ȘI AL CULTELOR

M.C.N.S.I.A.L.C.

GEOGRAFIA ROMÂNIEI

PENTRU

CLASA A III-a PRIMARĂ

Uls

RR

„Români, pe voi vă nimiciră
a pismeii răutate și oarba neunire!

Români din patru unghiuri,
uniți-vă în cuget, uniți-vă'n simțiri!”

(A. Mureșanu)

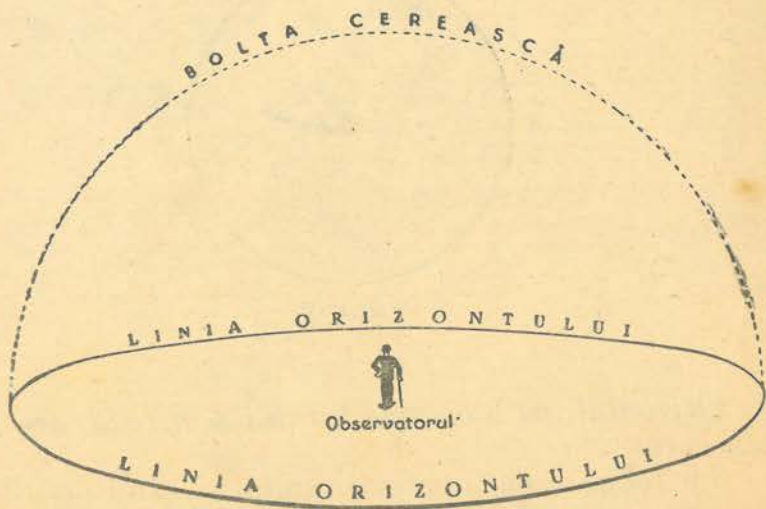
6-7

— 1941 —

EDITURA CASEI ȘCOALELOR ȘI A CULTURII POPORULUI

PUNCTE CARDINALE.

Despre orizont.

Dacă ieșim afară la câmp și privim în depărtare, ni se pare că cerul se atinge sau se sprijine de fața pământului.

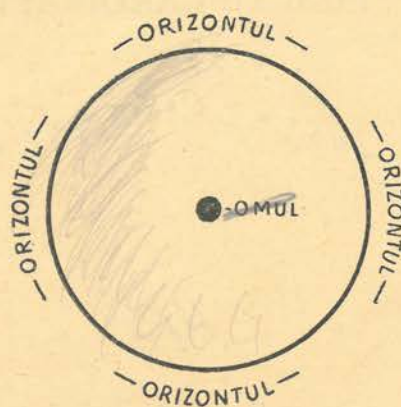
Locul, unde ni se pare că cerul se atinge sau se sprijine de fața pământului, se numește orizont sau zare.

Forma orizontului.

1. Când ne aflăm pe o câmpie întinsă și netedă, pe fața căreia nu se vede nicio pădure și niciun sat, băgăm de seamă că cerul ia înfățișarea unei bolți mari, rotunde, care se sprijine pe câmpie. Bolta formează, la locul de întâlnire cu câmpia, o margine, o linie.

Marginea aceasta, rotundă, a bolții cerești, este linia orizontului, adică linia care mărginește vederea noastră.

Orizontul, pe o câmpie întinsă și netedă, are forma unui cerc.

La fel se vede linia orizontului și când ne aflăm în largul unei ape întinse.

2. Prin orașe, unde sunt case mari, vederea noastră este împiedicată și bolta cerească pare că se sprijine de acoperișul caselor.

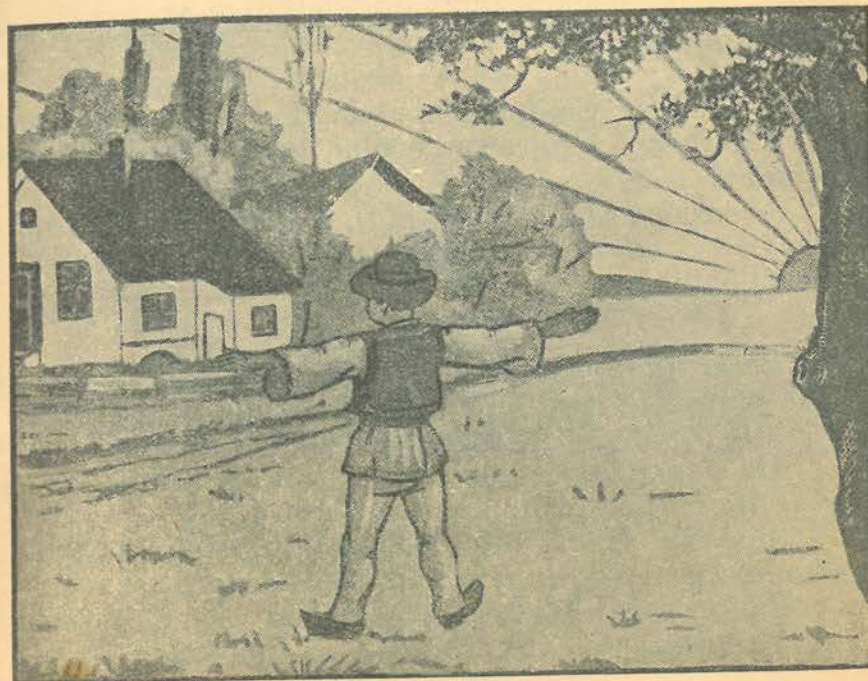
Tot așa, prin locurile în care fața pământului este acoperită cu munți și dealuri, bolta cerească pare că se sprijine de crestele munților și dealurilor.

Din pricina aceasta, nu putem băga de seamă, la orașe și pe locuri cu munți și dealuri, forma rotundă a orizontului.

9-10

Puncte cardinale.

1. Cine se scoală des-de-dimineață vede, când e cerul senin, că o parte a orizontului se înroșește. Puțin câte puțin, se ivește și soarele strălucitor. Ce frumos e atunci! Orizontul pare că se aprinde. Lumea toată se trezește din somn. Soarele se arată acum rotund, ca o minge de

Iată cum se află punctele cardinale.

foc. Atunci zicem că răsare soarele. E dimineață. Oamenii își spun: «bună dimineața».

Partea orizontului, unde răsare soarele dimineața, se numește răsărit.

2. După ce a răsărit, soarele se vede din ce în ce mai sus pe bolta cerului. Când ieșim dela școală, la ora 12,

9-10

vedem soarele aproape deasupra capului. Atunci zicem că este la amiază. E jumătatea sau miezul zilei. Umbra pomilor și a lucrurilor e atunci cea mai scurtă din zi.

Partea orizontului încotro vedem soarele la amiază se numește miazăzi.

3. După amiază, soarele se vede din ce în ce mai jos pe bolta cerească, în partea cealaltă a cerului, unde apoi se ascunde, adică apune sau asfințește.

Partea orizontului unde apune sau asfințește soarele se numește apus.

4. Dacă ne așezăm cu spatele în spre miazăzi, atunci, în față, vedem o parte a cerului, unde soarele nu trece niciodată.

Această parte a orizontului, ce este drept în față cu miazăzi și unde soarele nu se vede niciodată, se numește miazănoapte.

Răsăritul, apusul, miazăzi și miazănoapte se mai numesc și puncte cardinale sau principale.

De punctele cardinale ne servim ca să știm încotro să ne îndreptăm, când facem călătorii.

Răsăritul se află întotdeauna față în față cu apusul, iar miazăzi se află față în față cu miazănoapte.

Punctele cardinale mai poartă și alte numiri: sunt numiri streine pe care e bine să le cunoaștem.

Așa, răsăritului i se zice *Est* și se însemnează pe scurt cu litera E.

Apusului i se zice *Vest* și se însemnează pe scurt cu litera V.

Miazăzi se numește *Sud*, însemnându-se prescurtat cu litera S.

Miazănoapte se numește *Nord*, însemnându-se prescurtat cu litera N.

19-10

Cum însemnăm punctele cardinale pe tablă, tăblițe, caiete și pe orice foaie de hârtie?

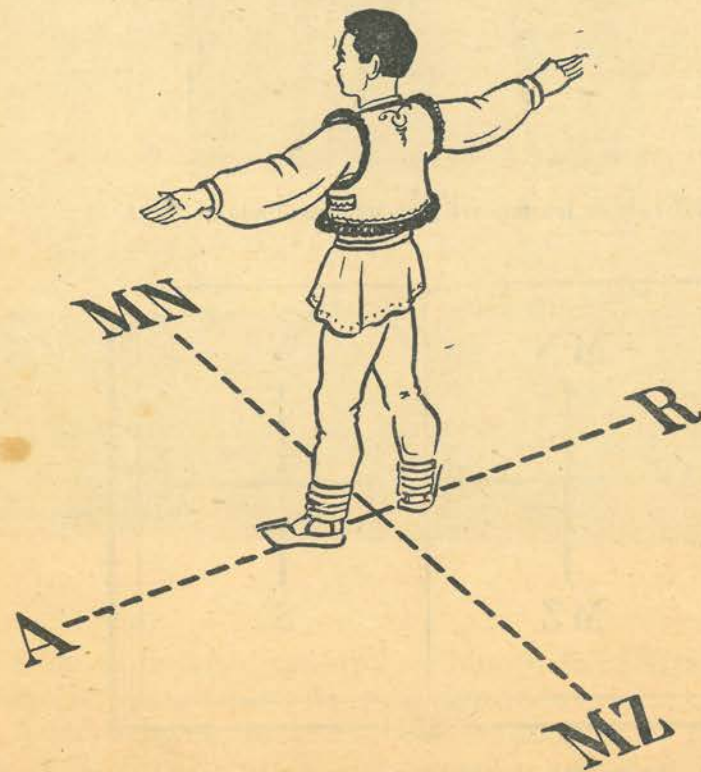
Pentru a nu da loc la încurcături, oamenii s'au învoit ca, pe tabla mare, pe tăblițe sau pe caiete, punctele cardinale să fie așezate în chipul următor:

Răsăritul la marginea din dreapta.

Apusul la marginea din stânga.

Miazănoapte spre marginea de sus.

Miazăzi spre marginea de jos.

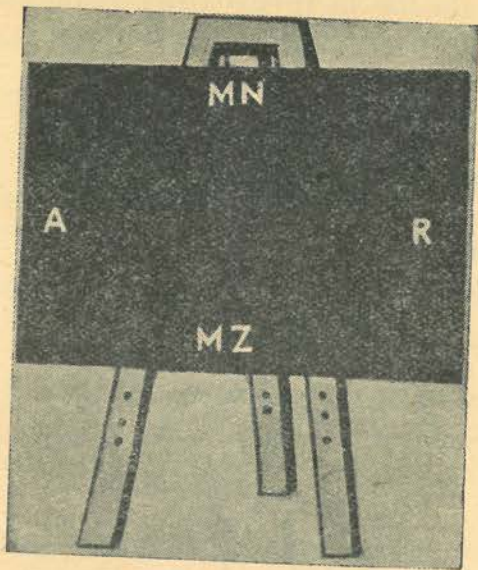

Cele patru puncte cardinale

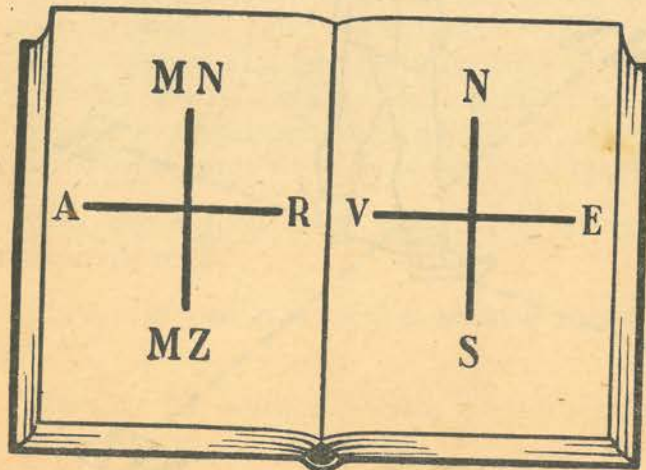
9-10

Putem înfățișa această pozițiune de învoială, a punctelor cardinale, cu ajutorul a două linii care se întretaie în cruce.

Iată cum se însemnează punctele cardinale pe tablă.

Insemnarea punctelor cardinale pe caiet.

7-8

CUM E FAȚA PĂMÂNTULUI ?

1. Fața pământului nu o vedem peste tot la fel. Așa, în unele părți, cât poți cuprinde cu ochii de jur împrejur, ea este întinsă și netedă.

Aceste locuri întinse și netede, pe care le întâlnim pe fața pământului, le numim câmpii sau șesuri.

Lectură : Mergând în toiu verii, pe câmpii, dăm de lanuri nesfârșite de grâu, secară, orz, porumb și altele. Pe alocuri, întâlnim pășuni unde pasc numeroase cirezi de vaci, herghelii de cai și turme de oi.

2. De multe ori, când mergem grăbiți pe câmpie, ne

Câmpie.

împiedecăm de niște mușuroaie, făcute de cârțițe (soboli), pe care le trecem fără să le băgăm în seamă.

Alteori, întâlnim mușuroaie de acestea cu mult mai mari și pe care le urcăm cu oarecare greutate. Ele sunt făcute de oameni.

Câteodată ele stau singurateice; în unele locuri sunt

6-7

așa de dese, încât, de departe, par niște căpițe mari de fân.

Asemenea ridicături de pământ, de mică înălțime și rotunde, le numim movile.

Iată cum se văd movilele pe fața pământului și pe hartă.

3. In alte părți, găsim pe fața pământului ridicături mai mari decât movilele și prelungi.

O culme de munți (vedere).

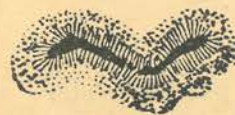
Asemenea ridicături de pământ, mai înalte de cât movilele și prelungi, se numesc dealuri.

La drum.

4. In unele locuri, găsim pe fața pământului niște ridicături de pământ pietros, așa de înalte, încât ni se pare că vârful lor spintecă norii.

Asemenea ridicături, de pe fața pământului, foarte înalte și pietroase, se numesc munți.

Așa se însemnează munții pe hartă.

Lectură: Drumul pe munți nu mai este așa de ușor ca la șes și deal, ci este primejdios și foarte anevoios de urcat. Plecând dela partea cea mai de jos, adică dela poalele muntelui, cu greu urcăm în sus. Nu putem să mergem decât pe poteci înguste și cotite, pe care le suim numai cu piciorul și călare pe cai.

8-9

Pe asemenea cărări înguste trebuie să mergem ceasuri sau chiar zile întregi, până să ajungem sus. Cu cât ne urcăm, cu atât aerul e mai răcoros, plăcut și sănătos, din pricina pădurilor mari de brad și fag.

5. Ajungând sus de tot, pe munți sau pe dealuri, drumul se face mai ușor. Acum putem să mergem mai bine pe *spinarea munților sau a dealurilor*.

Spinarea munților sau a dealurilor se chiamă culme sau coamă.

6. Pe ici și colo, pe culmea munților, sunt ridicături

Munți prăpăstioși.

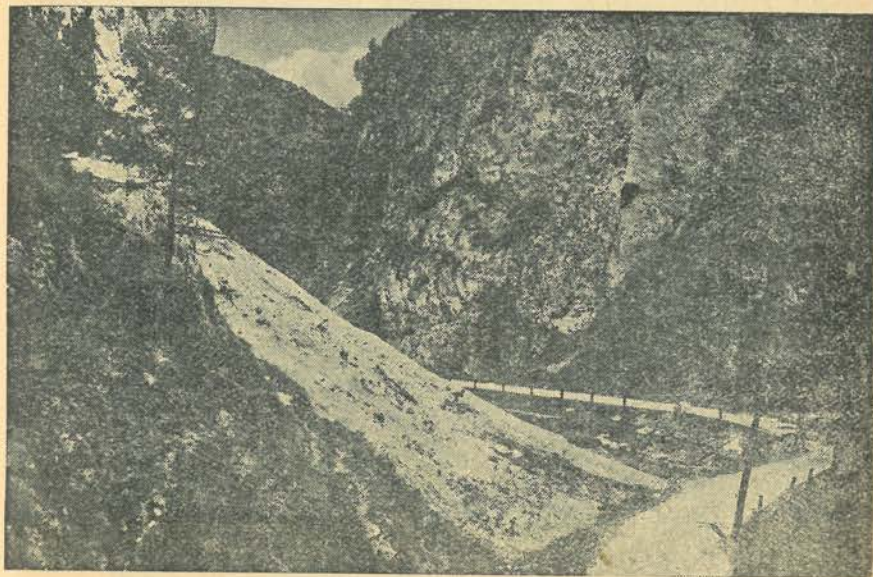
asa de înalte și așa de ascuțite și prăpăstioase, încât ne-am pune viața în primejdie, dacă ne-am încumeta să le urcăm.

Pe asemenea locuri prăpăstioase, doar unele animale, cum sunt caprele sălbatice, se mai pot sui. De om, nici pomeneală.

Ridicăturile cele mai înalte și ascuțite ale munților se numesc piscuri, iar povârnișurile sau râpele drepte se numesc prăpăstii.

9-10

7. Pe cei mai înalți munți, ca și pe dealuri, găsim adevărate câmpii. Aci, în toiu verii, pasc numeroase turme de oi și ne-am crede chiar pe câmpie, dacă de sus n'am privi în vale, la locurile de unde am plecat.

Trecătoare printre munți (defileu).

Asemenea câmpii, care se găsesc pe înălțimea munților sau dealurilor, se numesc podișuri sau platouri.

Lectură : Pe unele podișuri sau platouri mai întinse, găsim chiar sate și orașe, care, în timp de vară, sunt foarte mult căutate, pentru aerul cel curat și dătător de viață.

8. Câteodată, între munți și dealuri, se află adâncituri mari și cotite. Astfel de adâncituri cotite, pe unde apele își fac de obicei loc, ca să coboare la vale, se mai găsesc și pe fața podișurilor și câmpiilor.

Aceste adâncituri sau scobituri cotite, de pe fața pământului, le numim văi.

Văile de obicei sunt străbătute de ape.

9-10

9. Când vrem să trecem un munte, nu încercăm să ne suim peste pisc, ca să ne ostenim de geaba și să pierdem vremea urcând, ci căutăm să trecem pe unde creșturile sunt mai adânci.

Adânciturile dintre munți, prin care se poate trece mai ușor dintr'o parte în cealaltă parte a muntelui, se numesc pasuri sau trecători.

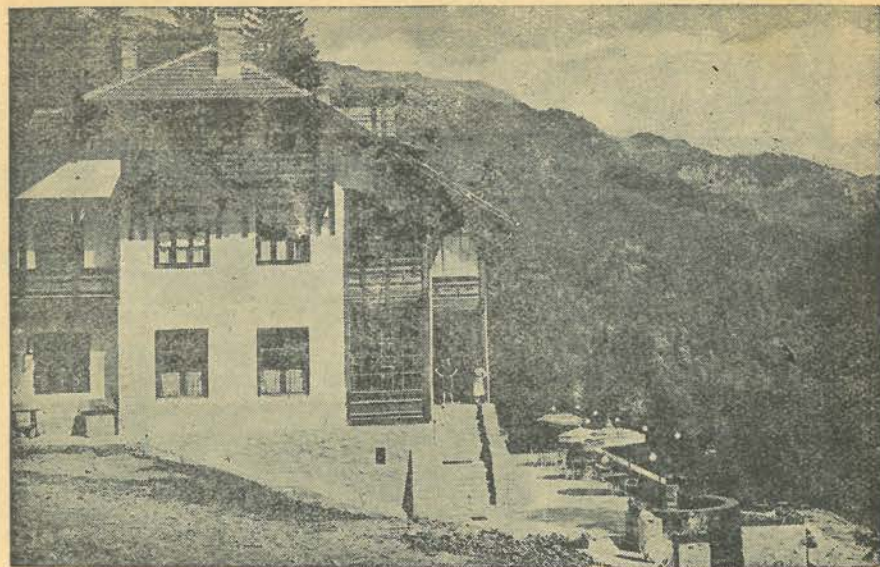

Altă trecătoare printre munți (Chei).

Lectură: Pasul este un fel de poartă a muntelui. Nicăiri nu poți ținea calea cuiva mai bine, ca la un pas. Prin trecătorile munților, se poate trece cu piciorul, căruța și, prin unele, cu trenul.

De obicei, în munți sunt văi multe și strâmte și, cu cât coborâm spre șes, cu atât ele se împuținează și se largesc.

9.10

Un adăpost pe munți.

A P E.

a) Ape curgătoare.

1. Pe fața pământului, nu vedem numai câmpii, dealuri și munți, ci întâlnim și numeroase ape care curg veșnic la vale.

Pentru aceasta, li se zice *ape curgătoare*.

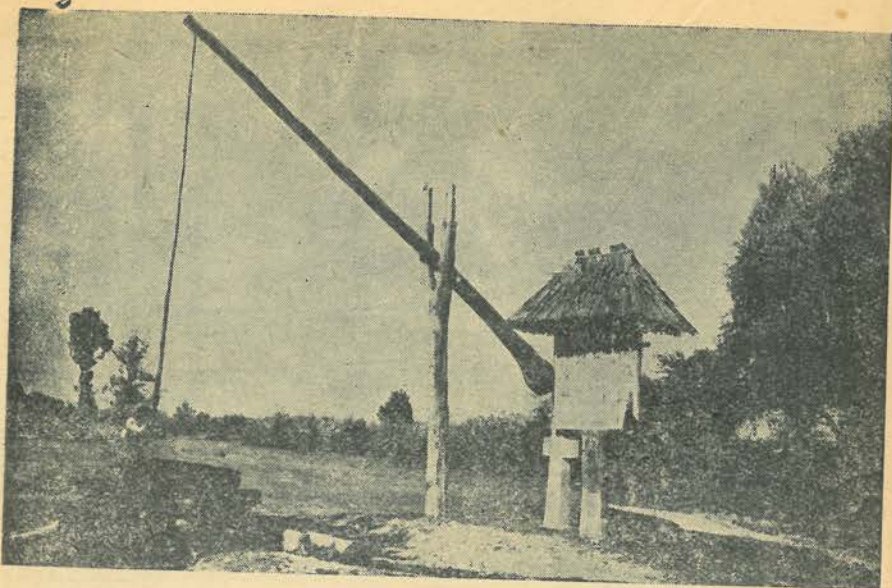
De unde vin aceste ape curgătoare?

Unele din ele vin cu repeziciune, tocmai din vârful munților. Ele coboară la vale și, în drum, se întâlnesc și se unesc cu altele, care ies de sub poalele munților ori dealurilor. Unite își urmează drumul mai domol spre câmpii, pentru ca să dea vieață lanurilor de cereale de tot felul și să astâmpere setea numeroaselor turme de vite.

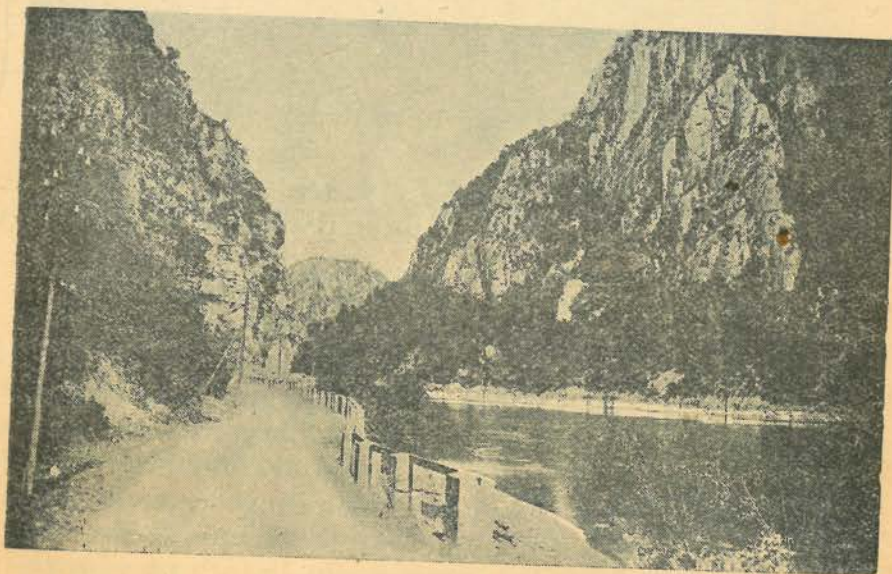
Locurile de unde țâșnesc apele, la fața pământului, se numesc izvoare.

9.10

In lunca unei ape.

Dunărea în defileu.

5-6

Lectură. Cât de mult iubeste Românul izvoarele dela munte, o știm din cântecul :

Românașului îi place
Sus la munte, sus la munte,
la izvor.

Liber și să fie 'n pace
Al naturii, al naturii,
Domnitor.

Unde, printre stânci bătrâne,
Curg izvoare cristaline,
Jos la codru, jos la codru
înfloritor.

Valea Prahovei.

2. Firișoarele de apă, ale izvoarelor, ieșite la fața pământului, se scurg la vale.

În drumul lor, se întâlnesc cu altele și formează o apă curgătoare mai mărișoară.

O apă curgătoare, formată din unirea mai multor izvoare, se numește pârâu.

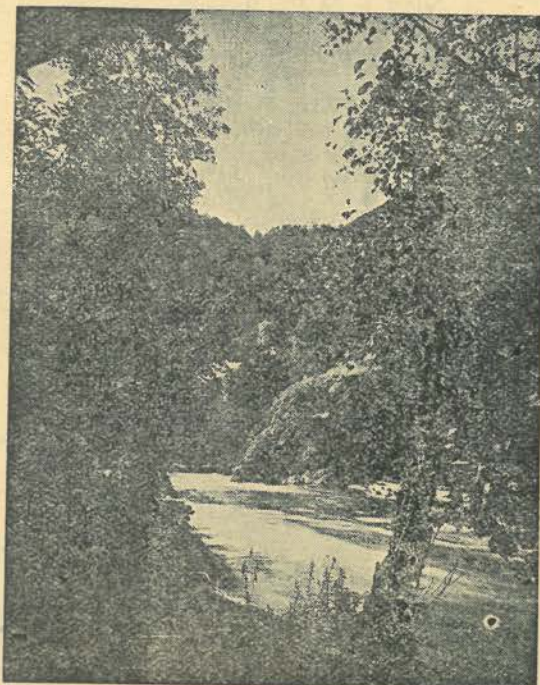
Pârâiele sunt puțin adânci și așa de înguste, încât le poți trece sau sări cu piciorul.

8-9

3. Dar pâraiele nu stau pe loc. Ele, curgând la vale, întâlnesc apa altor pâraie și, unite, formează o apă mai mare.

O apă curgătoare mai mare, formată din unirea mai multor pâraie, se numește **râu**.

Un râu în munți.

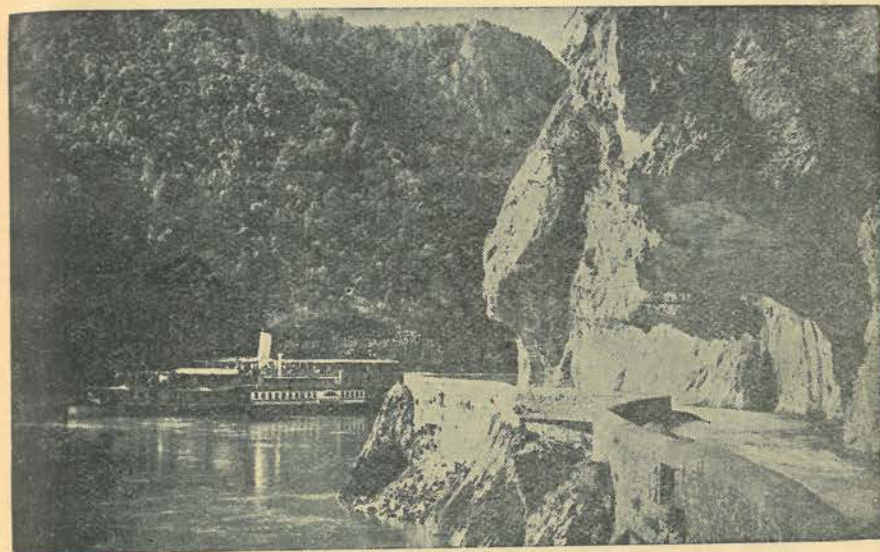
Pe unele râuri se pot transporta lemne dela munte (plute). Alte râuri pot pune în mișcare roțile morilor și fabricilor. Peste râuri nu poți trece decât prin locuri mai puțin adânci, numite *vaduri*. Pentru trecerea mai ușoară a lor, oamenii au făcut poduri peste ele.

Insemnări: Pe hartă, pâraiele și râurile sunt însemnate așa :

45

4. Râurile, în drumul lor, se unesc mai multe laolaltă și dau naștere unor ape curgătoare mult mai late și mult mai adânci.

Fluviul Dunărea printre munți (La Cazane).

Apele curgătoare, foarte largi și adânci, formate din unirea mai multor râuri, se numesc **fluvii**.

Așa dar, apele curgătoare, după mărimea lor, poartă următoarele numiri: *pârâu*, *râu* și *fluviu*.

Insemnări: Așa se însemnează un fluviu pe hartă :

Lectură: Pe apa fluviilor, fiind adâncă și mult mai lată decât a râurilor, pot pluti numeroase corăbii și vapoare, care duc bogățiile țării dela un capăt la altul al ei, ba chiar și în alte țări.

45

5. Apele mai mici, care se varsă în cele mai mari, se numesc *afluenți*. Așa, de pildă, pârâul este afluentul râului, iar acesta, afluentul fluviului.

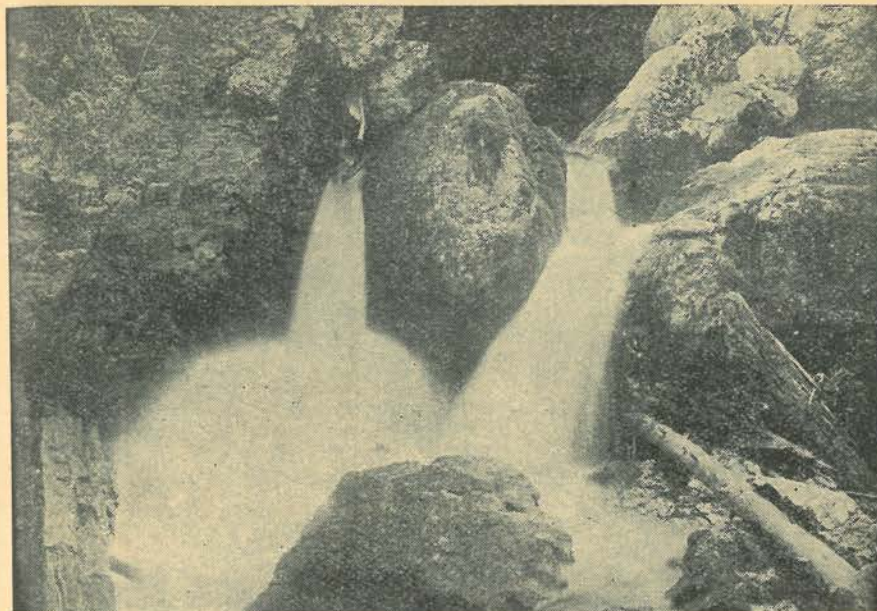
6. Pârâiele, râurile și fluviile își fac loc să curgă la vale, printr'o scobitură numită *albia apei*, numită așa fiindcă seamănă cu scobitura albiei de rufe. Unele alpii sunt mai adânci, altele mai puțin adânci.

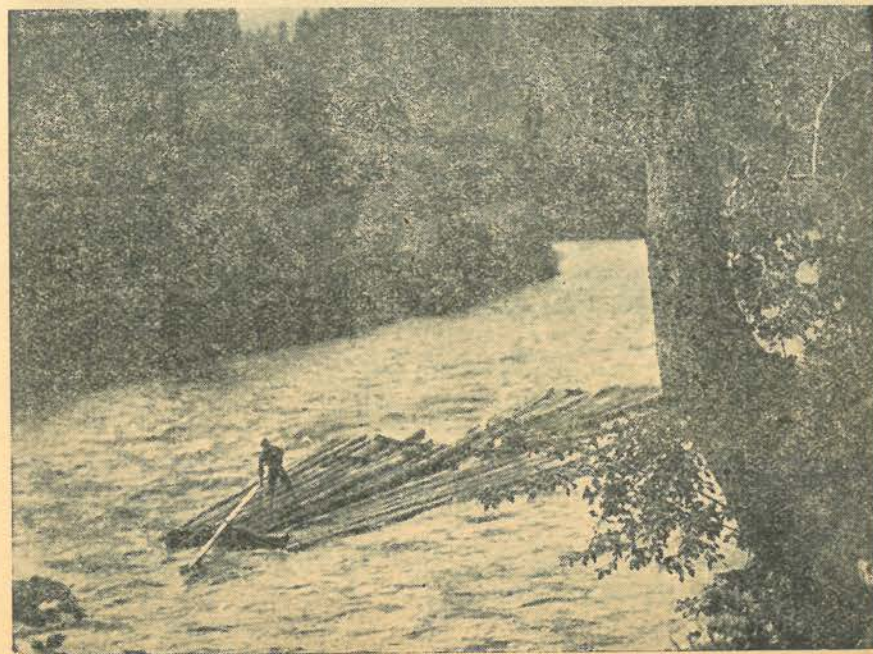
Dunărea la șes (La Olteuța).

7. Apa, în drumul ei, se izbește de marginile albiei, adică de *maluri*. Dacă ne așezăm cu fața încotro curge apa, avem în dreapta *malul drept*, iar în stânga, *malul stâng*.

Handwritten marks: a plus sign (+), a horizontal line, and the number 9-10.

X O cădere de apă (cascadă).

Transport de lemne pe apă, la munte (plute).

Handwritten marks: the number 4-5 and a plus sign (+).

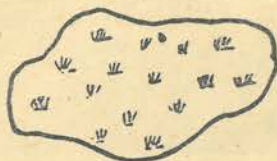
b) Ape stătătoare.

1. Apa de ploaie sau cea ieșită din topirea zăpezii nu totdeauna poate să pătrundă în pământ sau să se scurgă la vale. Uneori, ea stă pe loc și, dacă găsește vreo adâncitură, se adună mai multă și poate rămâne în acea adâncitură, vreme mai îndelungată.

Asemenea ape, care stau pe loc, se numesc ape stătătoare.

2. Apele stătătoare, puțin întinse și puțin adânci, se numesc bălți.

Pe hartă, balta se însemnează așa.

În timp de secetă mai îndelungată, unele din aceste bălți, cu apă puțină, seacă; iar altele pier cu totul.

De obicei, prin bălți cresc ierburi de apă, înalte: trestie, papură, șovar și altele.

În unele bălți, mai întinse, cresc și sălcii, pe la margine.

3. Când se întâmplă ca adâncitura pământului să fie mai întinsă și mai adâncă, apa adunată în ea dă naștere unei ape stătătoare, mai mare decât balta.

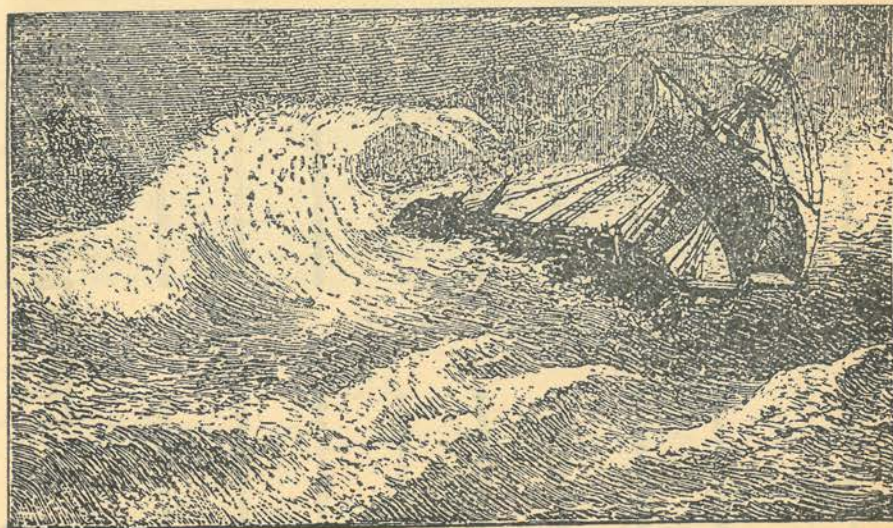
Cum se însemnează lacul pe hartă.

Asemenea apă stătătoare, mai întinsă și mai adâncă decât balta, se numește lac.

4. Pe fața pământului, se găsesc adâncituri foarte întinse și foarte adânci, umplute cu apă stătătoare, care, la gust, este sărată și amară.

Asemenea ape stătătoare, foarte întinse și foarte adânci, sărate și amare, se numesc mări.

Mările sunt locul de vărsare al fluviilor. Ele sunt așa de întinse, încât nu le poți cuprinde cu ochii.

Marea infuriată.

Călătorind cu vaporul, zile și chiar săptămâni de-a rândul, nu vezi decât întinsul apelor și bolta cerească.

Apele stătătoare cele mai cunoscute sunt: balta, lacul și marea.

10 pece 10

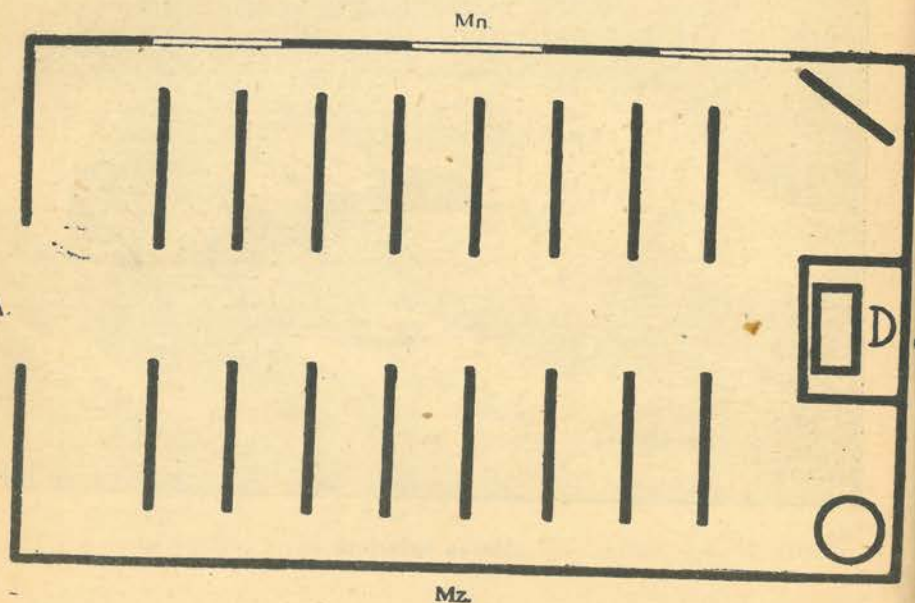
6-7

DESPRE PLAN ȘI HARTĂ.

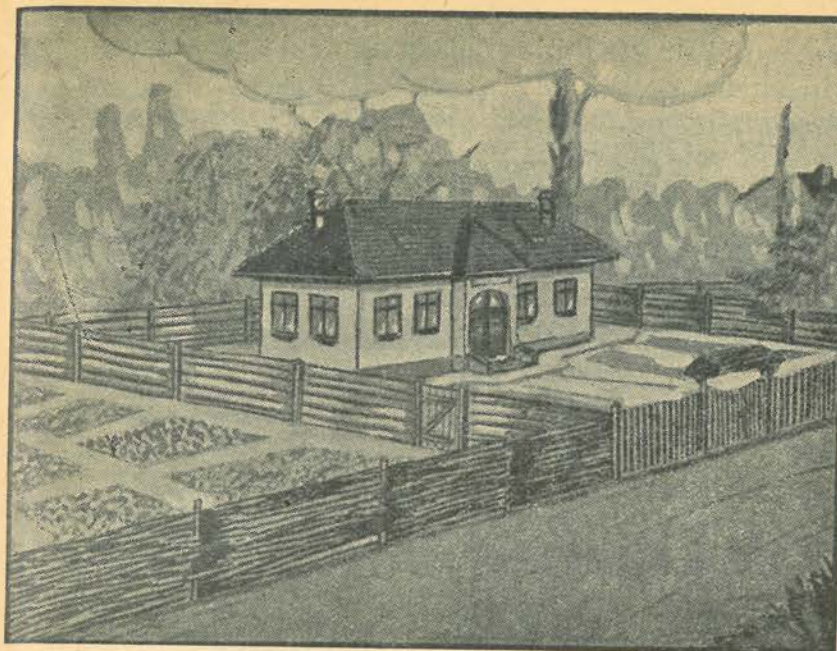
I. Plan.

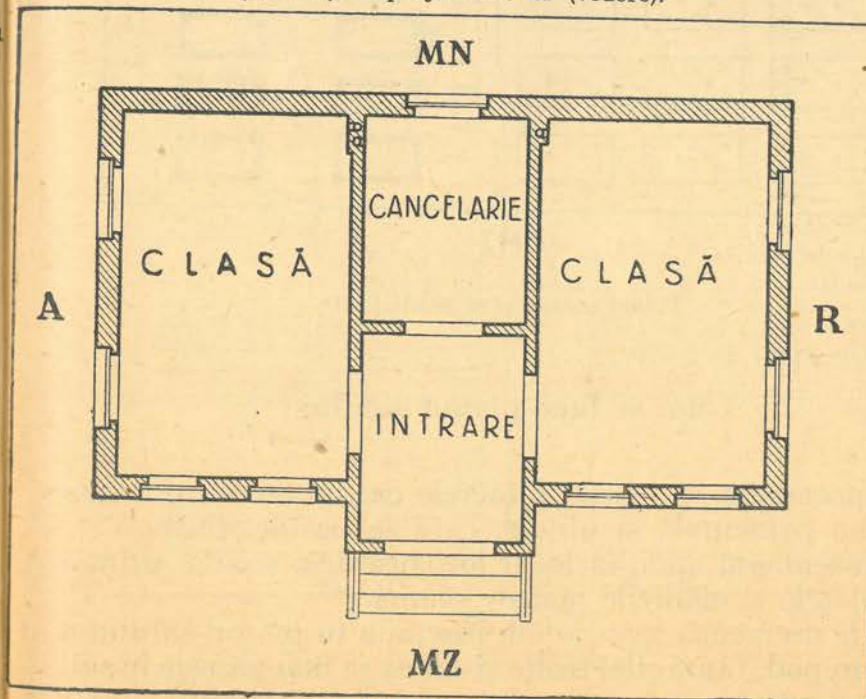
Prin desen putem înfățișa clasa noastră, așa cum este; deasemenea putem înfățișa și școala, casa părintească, biserica și altele.

Ca să înfățișăm, de pildă, clasa noastră, însemnăm pe caiete sau pe tăblițe mai întâi punctele cardinale. Desenăm apoi, cu linii mai groase, fiecare perete la locul lui, ținând seamă de punctele cardinale. Tot așa însemnăm ferestrele, ușile și toate obiectele aflate în clasă.

Ca să înfățișăm chipul casei părintești, însemnăm tot așa punctele cardinale. După aceasta, prin liniuțe, însemnăm camerele, ușile și ferestrele; apoi: curtea,

Școala și împrejurimile ei (vedere).

Planul școlii.

7-8

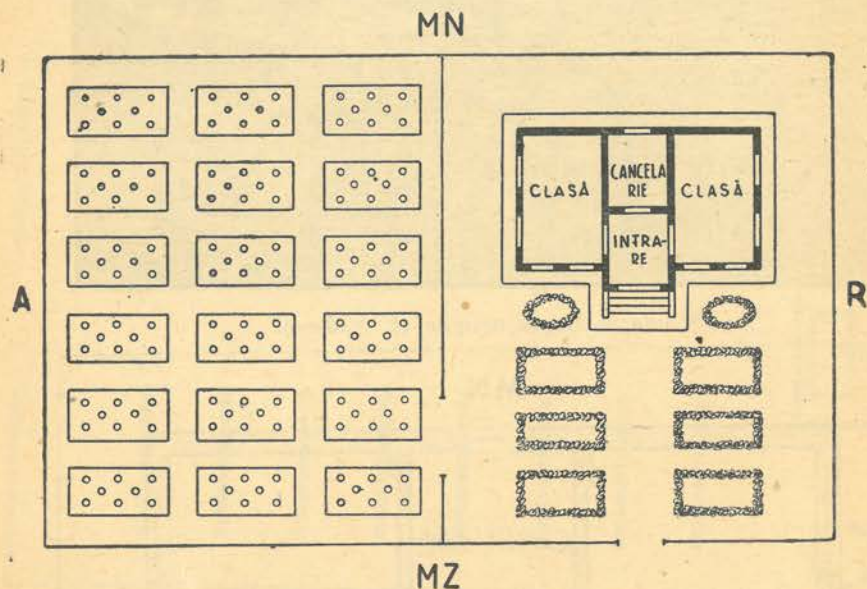
9-10

grădina, cotețul, grajdul vitelor, magazia și tot ce are omul în curte.

Desenul prin care înfățișăm chipul clasei, al școalei, casei părintești, bisericii, poartă numele de plan.

După cum putem face planul clasei, școalei, al casei părintești, al bisericii, tot așa putem să înfățișăm și planul cu vecinătățile școalei, bisericii sau casei noastre părintești.

Planul școalei și al grădinii ei.

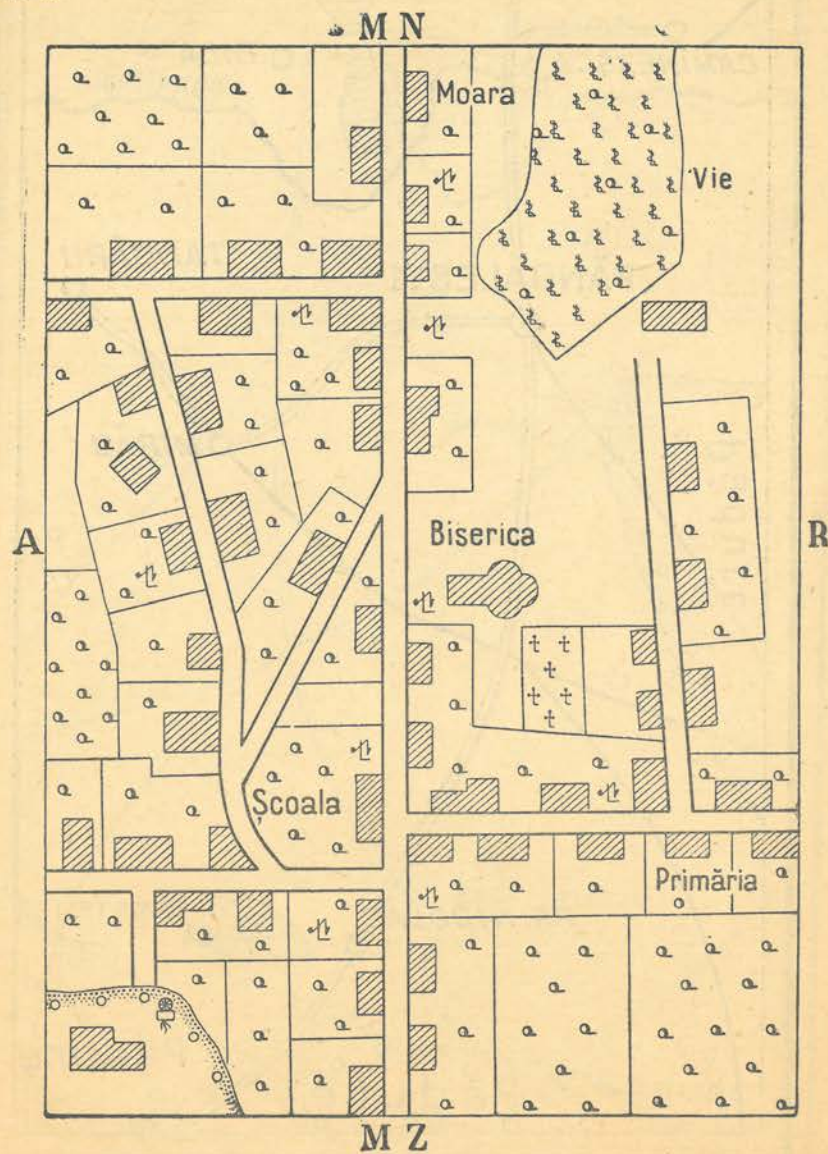
Cum se face planul satului?

Insemnăm mai întâi punctele cardinale și înfățișăm șoseaua principală și ulițele, care se desfac din ea.

Insemnăm apoi, la locul lor: biserica, școala, primăria, piețele și clădirile mai de seamă.

De asemenea mai putem însemna în planul satului o apă, un pod, fântânile, troițe și tot ce se mai găsește în sat.

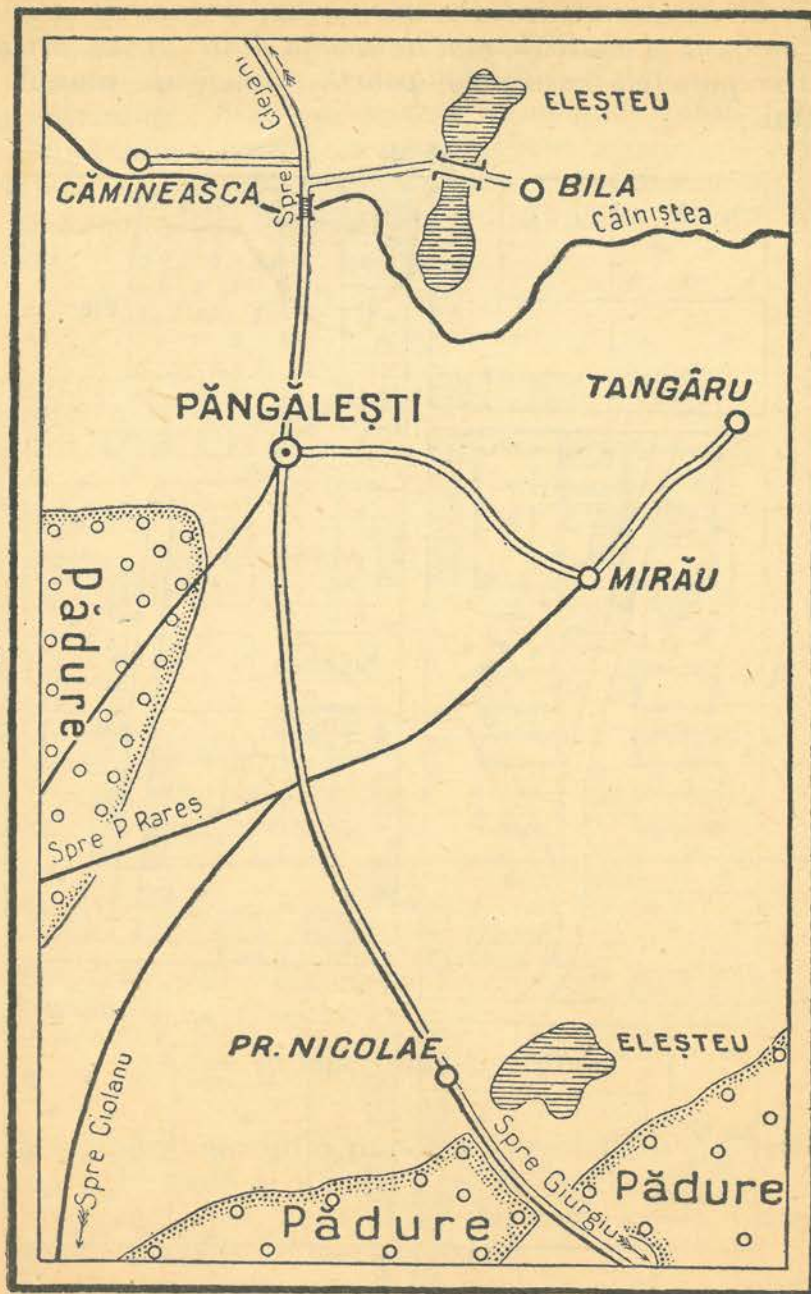
Desenul care înfățișează forma, drumurile, locurile principale și clădirile mai de seamă dintr'un sat, orientat după punctele cardinale, poartă numele de planul satului.

Planul unui sat.

8-9

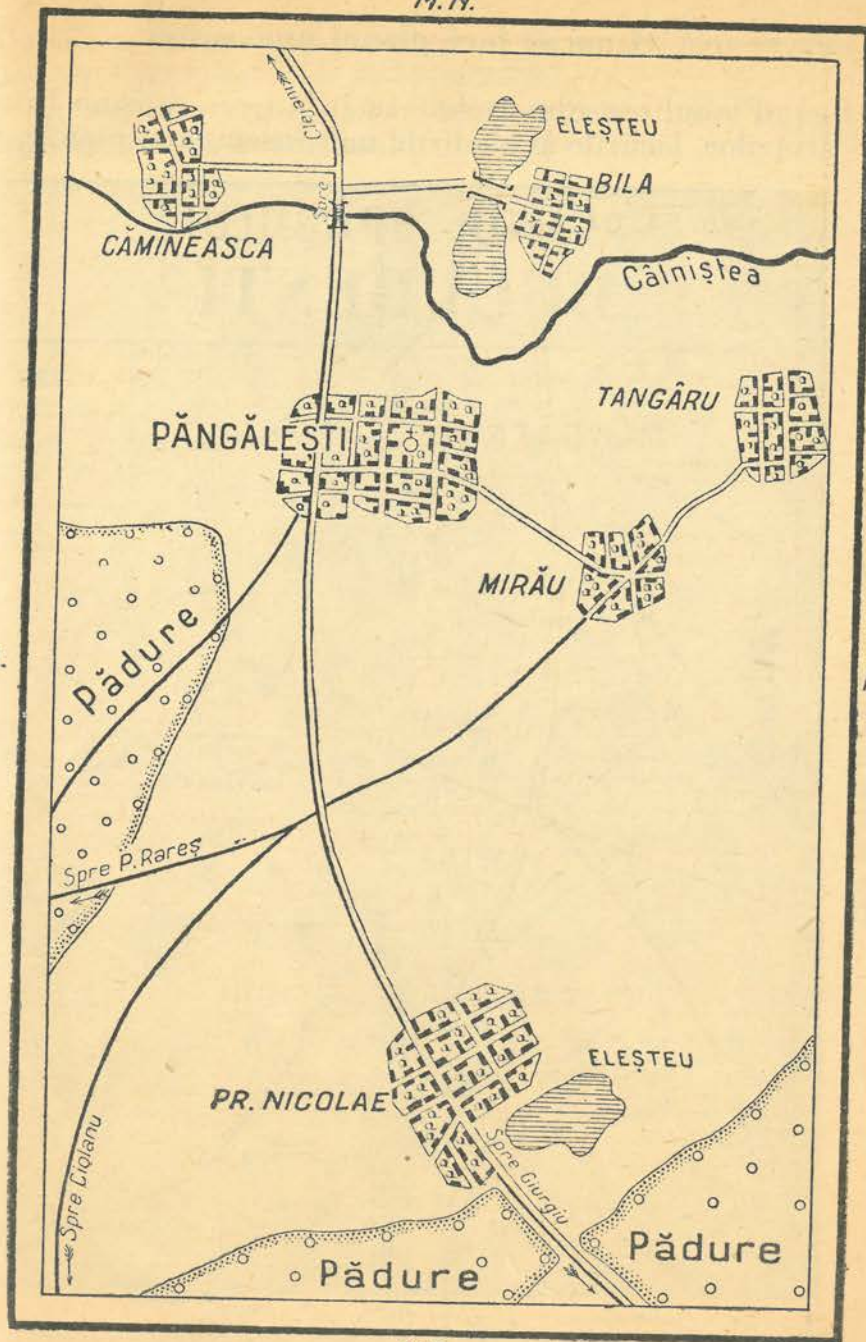

M.Z.

Imprejurimile satului (plan).

5-6

M.Z.

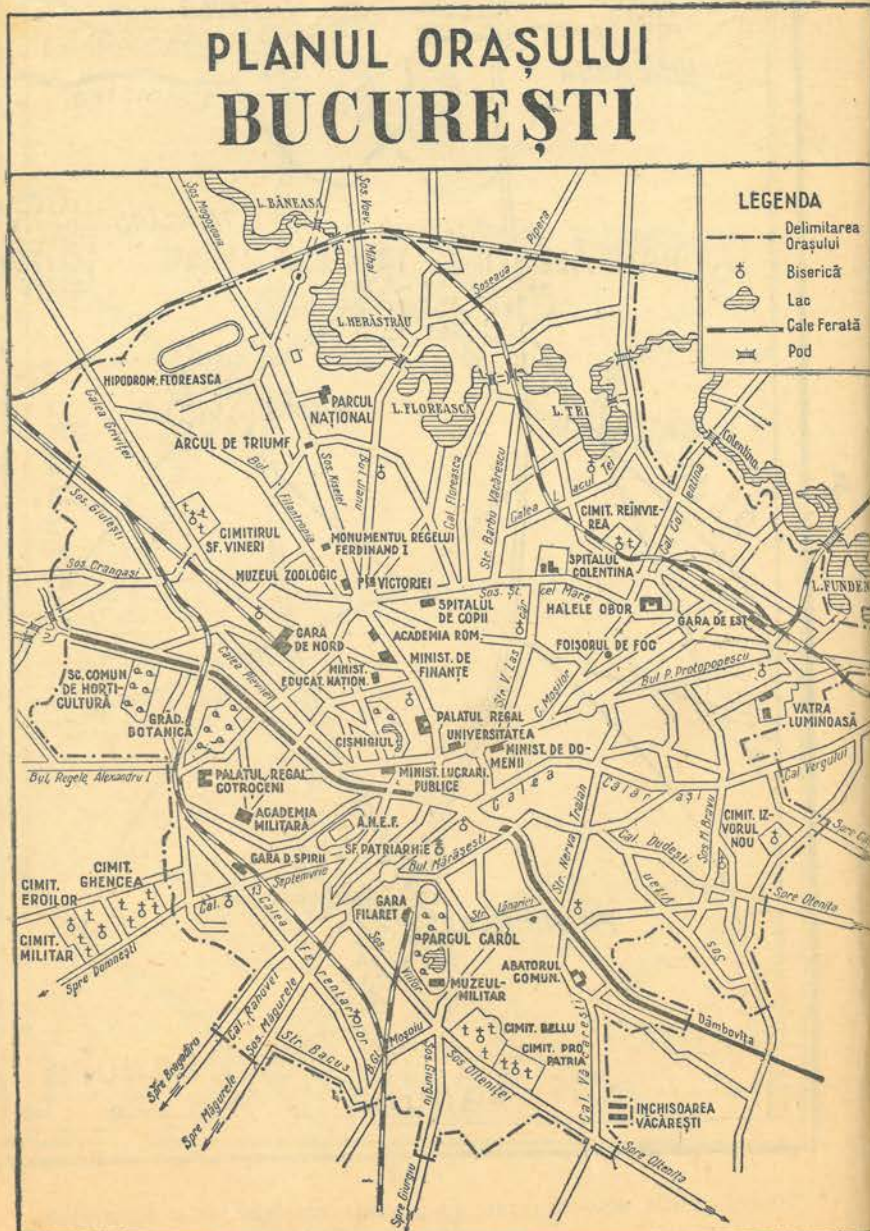
Imprejurimile aceluiași sat, cu planul celorlalte sate dimprejur.

5-6

Cum se face planul unui oraș?

Planul orașului trebuie să înfățișeze rețeaua tuturor străzilor, locurile și clădirile mai însemnate, piețele, mo-

numentele, parcurile și grădinile și tot ce are mai de seamă orașul pe care voim să-l desenăm.

Și aici, avem grijă să le însemnăm pe toate, ținând seamă de punctele cardinale.

Cum se vede în natură un pădure.

Obs. Cu ajutorul unui plan, lucrat după punctele cardinale, putem să ne orientăm cu ușurință chiar într'un oraș necunoscut.

6-7

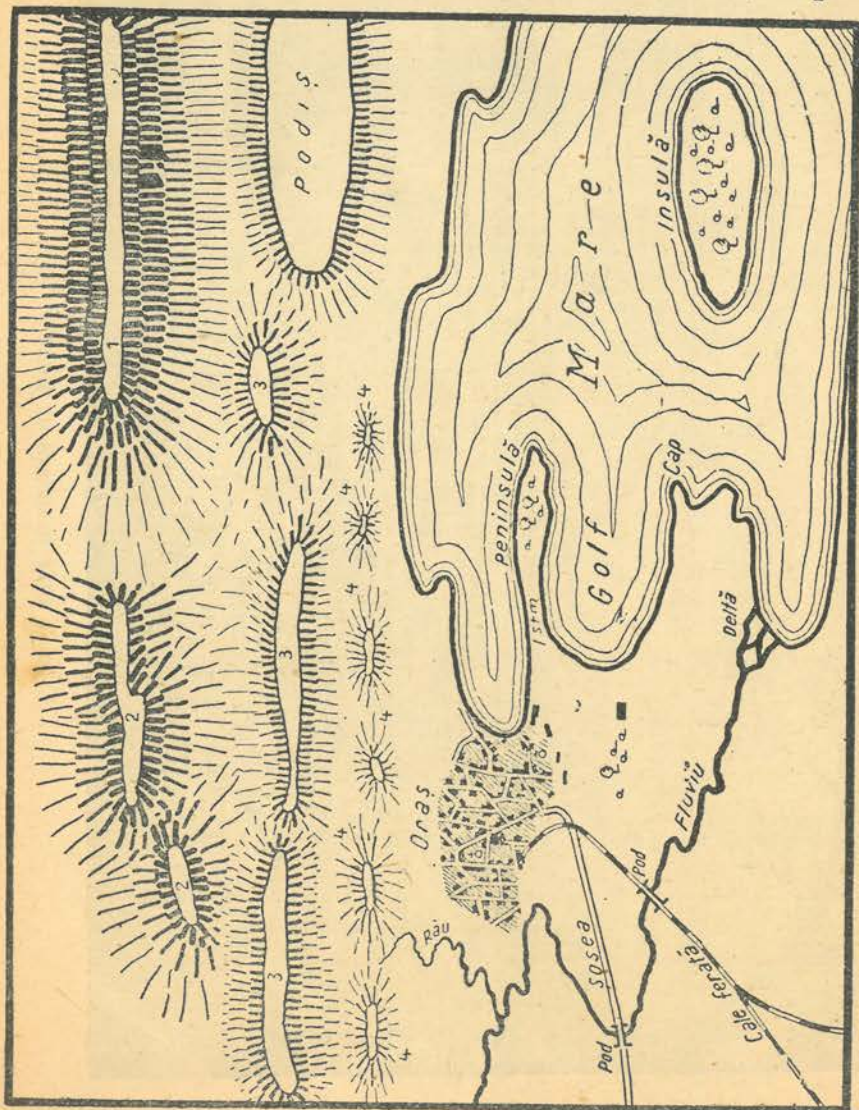
6-7

II. Hartă.

Mai multe sate și orașe, cu pământul și apele din jurul lor, alcătuiesc un ținut.

Și chipul unui ținut, oricât de întins ar fi, se poate

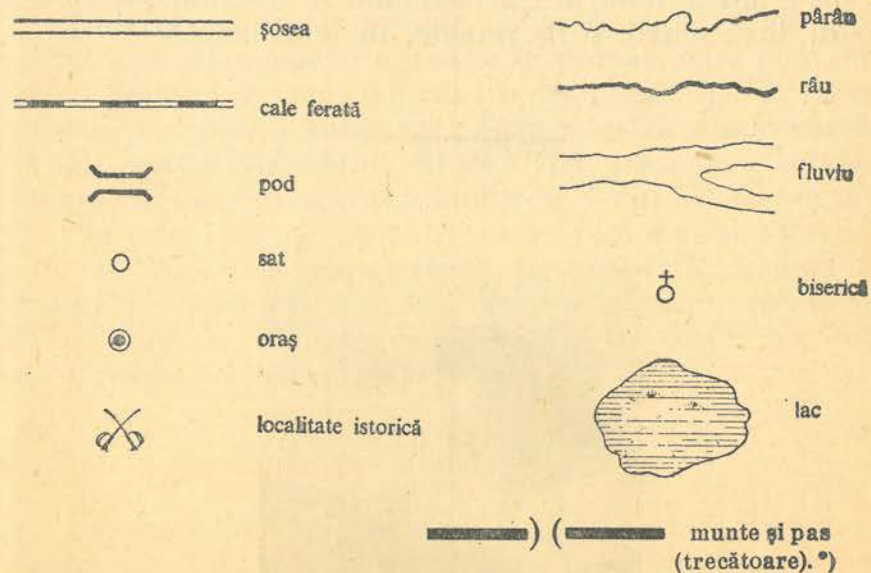
Cum se desenează un ținut.
1. Munte înalt, 2. Munți, 3. Dealuri și 4. Mărie.

înfățișa în mic, pe tăblițe ori hârtie, sub formă de desen.
Desenul făcut pe o foaie de hârtie, prin care înfăți-

șăm părți mai mici sau mai mari ori chiar fața pământului întreg, cu tot ceea ce se află pe el, se numește hartă.

Observări. a) Harta trebuie să înfățișeze locurile în așezarea lor adevărată, adică așa cum sunt în natură. Din această pricină, orice hartă trebuie lucrată după punctele cardinale. Punctele cardinale, pe hartă, se însemnează așa ca, la marginea de sus, să vină miazănoapte, la cea de jos, miazăzi, spre dreapta, răsăritul și, la stânga, apusul.

b) Pentru a înfățișa, într'o hartă, un ținut cu satele, orașele, dealurile, munții, râurile, lacurile, drumurile, podurile, etc. ce se află în cuprinsul lui, ne servim de niște semne ca cele ce urmează:

*) La pagina 11 am arătat cum se mai înfățișează munții pe hartă.

6-7

4-5

HOTARE.

Curțile, grădinile, când nu sunt împrejmuite, precum și ogoarele oamenilor, au pe margine anumite semne, ca să se poată deosebi unele de altele. Aceste semne formează **hotarul** acestor locuri. Hotare au și satele și orașele, ca să știe fiecare până unde i se întinde proprietatea.

Pot servi ca hotare: un deal, o vale, un râu sau o movilă. Astfel de hotare se numesc **hotare naturale**.

Pe unde nu sunt asemenea hotare naturale, oamenii fac din loc în loc mușuroaie, trag răzoare, pun stâlpi de piatră sau plantează copaci, după cum se învoiesc între ei.

Acest fel de hotare, făcute de oameni după învoiala dintre ei, se numesc **hotare de învoială sau convenționale**.

Pe hartă, hotarul convențional se însemnează cu un șir de linii scurte și de puncte, în felul acesta:

• — • — • — • — • — • —

De pază la hotar de țară.

ROMÂNIA

PĂMÂNTUL NEAMULUI ROMANESC.

În jurul satului nostru *) și mai departe de el, sunt multe sate și orașe, locuite tot de Români. Toate aceste sate și orașe, răspândite pe o mare întindere de pământ, formează **județul** nostru. Despre județ am vorbit în anul trecut.

Județul nostru, împreună cu toate județele din jurul lui, cât și cu celelalte, multe la număr, care sunt tot mai depărtate de noi, cuprind o întindere foarte mare de pământ, numită **Țară**. Este **Țara noastră românească**.

Ea poartă numele de **ROMÂNIA**, pentru că Români suntem cei ce o locuim și suntem în drept s'o stăpânim.

Nu este țară pe pământ, mai frumoasă și mai bogată ca România. Eu o iubesc din tot sufletul meu și vreau s'o cunosc cât se poate de bine, precum vreau, în același timp, să știu cât de mult este răspândit pe fața pământului, neamul românesc.

Hotare.

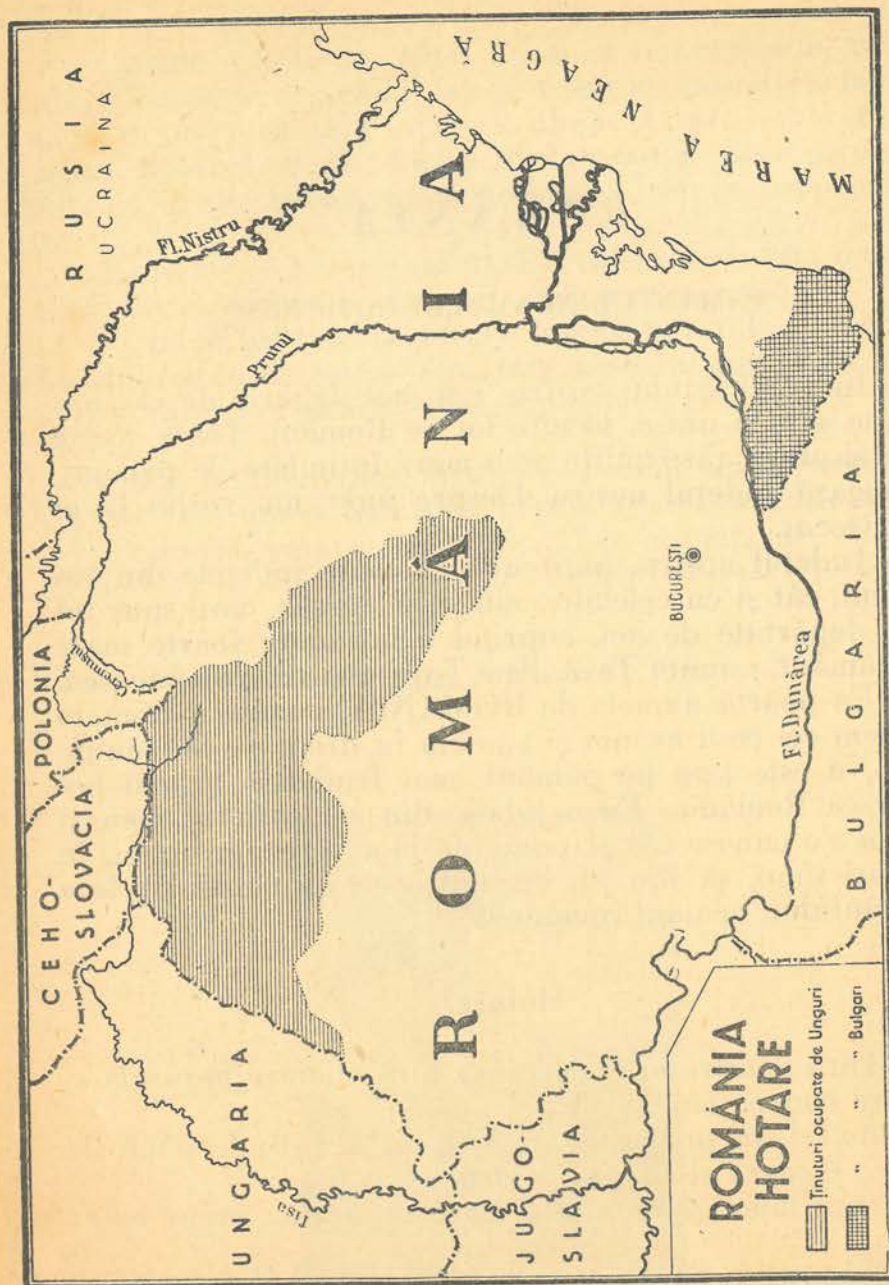
Țara noastră este cuprinsă între hotare naturale și hotare convenționale.

Astfel, în partea de răsărit, ea se întinde până la **Marea Neagră și fluviul Nistru**.

Spre miazăzi are, pe o mare întindere, drept hotar

*) La școalele din oraș, se va lua orașul ca punct de plecare, în explicație.

Vezi și harta colorată dela sfârșitul cărții.

natural, fluviul *Dunărea*. Acest hotar, din spre miazăzi, este împlinit până în *Marea Neagră*, cu un hotar convențional.

Spre miazănoapte, hotarul este format mai întâi de *Nistru*. Urmează apoi un hotar de învoială, până în valea *Prutului*, la locul de întâlnire a acestui râu, cu apa *Ceremușului*. De aci, hotarul se ține de apa *Ceremușului* până da de culmile împădurite ale *Carpaților*. Urcă apoi pe coama acestora până ce da de râul *Tisa*. De aci încolo, dar nu pe mare depărtare, hotarul e format de acest râu.

Hotarul din spre apus nu urmează niciun râu, deal sau munte, ci este convențional; el merge șerpuind pe șesul din stânga *Tisei*, până în *Dunăre*.

Țările vecine.

La răsărit, țara noastră se învecinește cu *Ucraina*, care face parte din *Rusia*. De *Ucraina* ne desparte fluviul *Nistru*.

La apus, cu *Ungaria* și cu o parte din *Jugoslavia*.
La miazăzi, cu *Bulgaria* și cu o parte din *Jugoslavia*.
La miazănoapte, cu *Polonia* și *Cehoslovacia* *).

Intinderea și forma țării.

Răspândirea neamului românesc **).

România, cuprinsă între hotarele ei naturale, arătate mai sus, are o formă asemănătoare unui cerc. Suprafața îi este de aproape 300 mii kilometri patrați, iar populația e de 20 milioane locuitori.

Dar pământul locuit de neamul românesc este cu mult mai întins. Dincolo de *Nistru*, până la apa *Bugului* și chiar a *Niprului*, sunt foarte mulți *Români*. Sunt frații noștri *transnistrieni*.

*) *Polonia* și *Cehoslovacia* sunt azi supuse *Germaniei* care le-a ocupat în anul 1939.

***) Să se vadă harta dela sfârșitul cărții.

9-10

10-10

Peste Dunăre, în Bulgaria, în Jugoslavia, și până în munții Pindului, din Grecia, auzi românește și te simți, în numeroase sate din acele părți, între frați de ai tăi. Acolo, în văile acelor munți, sunt acei frați ce-și zic *Aromâni* sau *Români macedoneni*.

În părțile de miazănoapte și în cele de apus, pe amândouă malurile Tisei sunt multe sate de Români, al căror graiu ne arată că și ei au aceiași strămoși, că au aceleași doruri și că se roagă în același chip lui Dumnezeu, pentru binele neamului românesc.

Multe furtuni și multe nenorociri au trecut peste capul neamului nostru și multe lupte a trebuit să poarte el, veacuri de-a rândul, până să izbutească, în 1918, să fie stăpân pe partea cea mai mare din acest pământ la care are dreptul de aproape două mii de ani.

Iată, însă, că, în timpul din urmă, în anul 1940, o groaznică nenorocire cade din nou asupra capului nostru și ne silește să dăm unor neamuri străine din jurul granițelor, câteva părți de țară. Rușii au năvălit în Basarabia și în partea de miazănoapte a Bucovinei; Ungurii au ocupat o parte din Transilvania, Maramureșul și Crișana, iar Bulgarii ne-au cerut partea de miazăzi a Dobrogei. Trei vecini, dușmani și lacomi, s'au repezit din trei părți și în același timp, asupra noastră.

Noi ne-am supus atunci împrejurărilor grele, în care ne-am găsit. «Ne-am îndoit numai, ca trestia sub vânt — cum zice un scriitor — dar nu ne-am rupt». Nici nădejdea n'am pierdut-o. Tari în credința în Dumnezeu și în dreptatea noastră, ne-am adunat mai vâjnos puterile, ca să înlăturăm la vremea potrivită, prin lupte, oricât de aprige ar fi acestea, toată nedreptatea făcută și să aducem din nou la trupul Patriei, acele fâșii care ne-au fost răpite.

Nici anul n'a trecut de când Rușii au cutropit Basarabia și Bucovina și iată că, în Iunie, 1941, armata noastră vitează pornește vijelios, dincolo de Prut, bate năpraznic oștile numeroase ale acestui dușman sălbatec și le alungă peste Nistru și mai departe, spre fundul țării lor. Basarabia și Bucovina vin la Patria-Mamă. Frații de acolo sunt astfel scăpați de urgia păgânilor care, numai într'un an de stăpânire bolșevică, le-au stricat bisericile, le-au luat

ogoarele, le-au dărâmat școalele, i-au silit să-și părăsească graiul și credința strămoșească.

Am arătat, astfel, dușmanilor țării, că «Nicio brazdă românească nu se uită» *).

Care sunt ținuturile istorice ale României ?

Tot cuprinsul țării românești este despărțit prin râurile și munții săi în următoarele ținuturi firești și istorice:

1. **Banatul**, în partea de apus a țării. El se întinde la miazănoapte până la apa *Mureșului*, la miazăzi, până în *Dunăre*, la răsărit, până în Carpați, iar la apus până la hotarul de învoială din spre Jugoslavia.

2. **Oltenia** e ținutul din dreapta Oltului, cuprins între *Carpați*, la apus și miazănoapte, *Olt*, la răsărit și *Dunărea* la miazăzi.

3. **Muntenia** e ținutul din stânga Oltului, cuprins între *Olt* la apus, *Dunărea* la miazăzi și răsărit și *Carpații* la miazănoapte.

4. **Dobrogea** e ținutul dintre *Dunăre* și *Mare*, mărginit de *Dunăre* la apus și miazănoapte, de *Marea Neagră* la răsărit, iar la miazăzi are un hotar de învoială în spre Bulgaria **).

5. **Moldova** este tot ținutul cuprins între *Carpați*, *Dunăre* și *Nistru*, așa cum a fost pe vremea lui *Ștefan cel Mare*. Din trupul Moldovei, Rușii ne răpiseră în 1812, partea dintre Prut și Nistru, care poartă și numele de

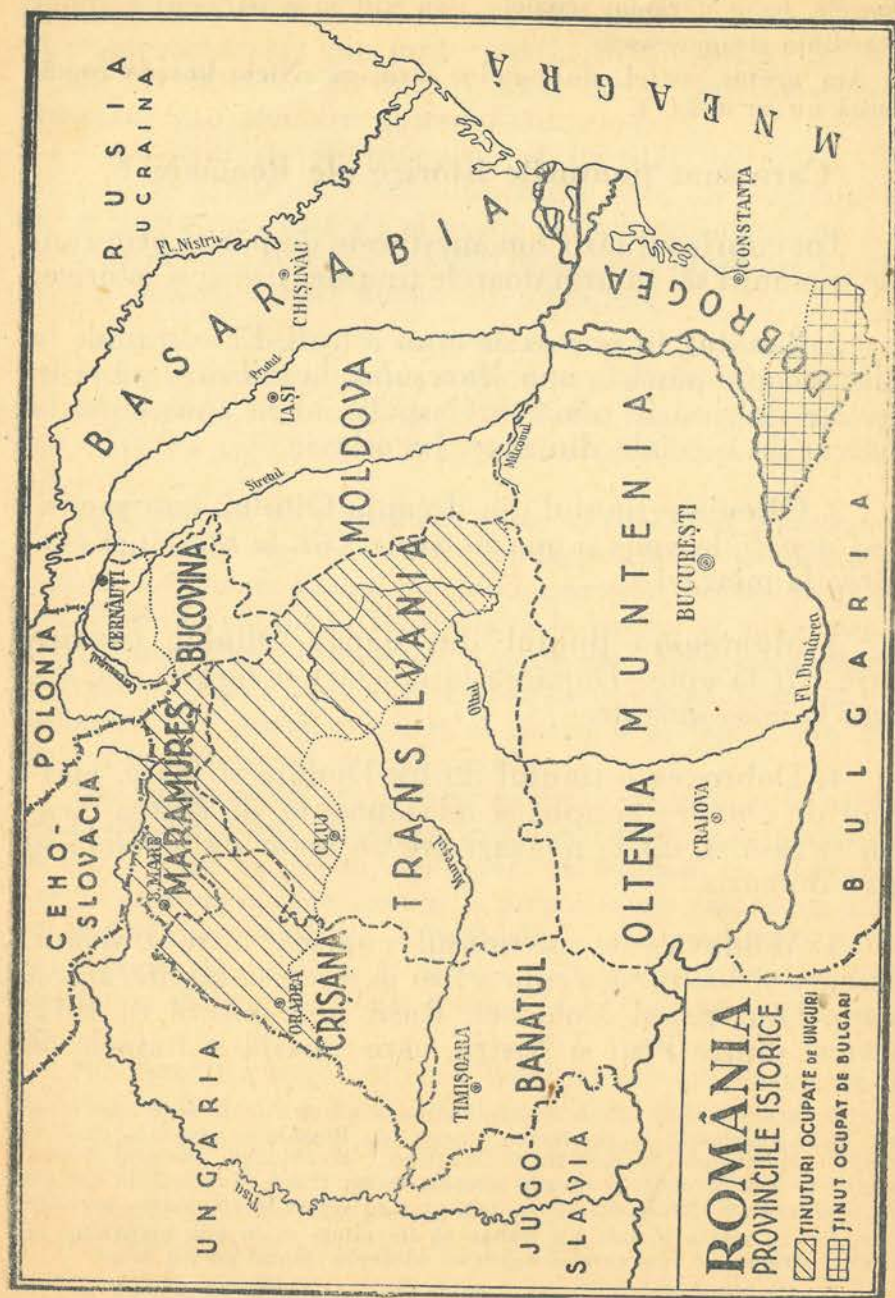
*) Invățătorul, în afară de explicațiunile acestea și de notele ce însoțesc lecția privitoare la ținuturile istorice ale României, va vorbi «levelor despre evenimentele în curs de desfășurare, accentuând dreptul nostru geografic, istoric, etnic și creștin asupra vechii Dacii. Va face, la fiecare pas, legătură cu lecțiile de istorie, pentru a se vedea însemnătatea poruncii neamului, că nici o brazdă nu trebuie să fie uitată și că noi, nerăvniind la cuceriri străine, ne vom cere și apăra cu dârzenie sfântul nostru drept.

***) Am fost siliți în toamna anului 1940, să mutăm acest hotar mai la miazănoapte.

10-10

10-10

Vezi și harta colorată dela sfârșitul cărții.

Basarabia; iar Austriacii ne-au răpit, în 1775, acea bucată din spre miazănoapte, care mai poartă și numele de *Bucovina*.

În urma războiului pentru întregirea neamului, în 1918, aceste bucăți, rupte din trupul țării noastre, s'au realipit iarăși la Patria-Mamă *).

6. *Crișana* sau *Țara celor trei Crișuri*, este ținutul udat de apa celor trei Crișuri. Se întinde la miazănoapte până în apa *Tisei*, la miazăzi până în apa *Mureșului*, la răsărit până în *Munții Apuseni*, iar la apus, până în *hotarul convențional* ce ne desparte de Ungaria **).

7. *Transilvania* este ținutul care ocupă podișul cu același nume, închis într'o cunună de munți: *Carpații*, la miazăzi și răsărit, *Munții Apuseni*, la apus și *Munții Rodnei*, la miazănoapte ***).

8. *Maramureșul*, de unde a plecat *Dragoș Vodă* ca să întemeieze *Moldova*, e ținutul cuprins între *Munții Rodnei* și apa *Tisei* ****).

*) Spre sfârșitul lunii Iunie, 1940, Rușii ne-au răpit din nou întreaga *Basarabie* și o parte din *Bucovina*; dar, prin războiul din 1941, le-am luat înapoi, așa cum am arătat în pagina 38.

**) Și din *Crișana* am fost nevoiți, în 1940, să dăm Ungariei partea de miazănoapte.

***) Partea de miazănoapte și răsărit, a acestui ținut, a trecut sub stăpânirea ungară în toamna anului 1940, odată cu partea de miazănoapte a *Crișanei*.

****) Tot în toamna anului 1940, *Maramureșul* a trecut în întregime sub stăpânire ungară.

9-10

10-10

TRIMESTRUL AL II-lea

CUM SE INFĂȚIȘEAZĂ PĂMÂNTUL ROMÂNESC?

Relief. Regiunea munților, dealurilor și câmpiilor.

a) Dacă am avea putința să ne suim sus de tot, cu un aeroplan, ca să privim fața pământului românesc, am vedea că, în mijloc, ea are o cunună de munți, cu vârfuri ascuțite, cu păduri mari și umbroase, cu pășuni întinse și bogate în ierburi și răcorite de izvoare reci de apă. Aceasta e prima treaptă și cea mai de sus, numită *regiunea munților* sau *regiunea muntoasă* și e formată de cunună munților *Carpați*.

Carpații n'au însă aceeași înfățișare pe tot întinsul lor și, de aceea, după așezarea și înfățișarea lor, se pot împărți în trei șiruri:

1. *Carpații de Miazăzi*, numiți și *Sudici*, se întind dela Dunăre până în valea Prahovei. Ei sunt cei mai înalți munți dintre toți munții noștri.

2. *Carpații Răsăriteni* se întind din valea Prahovei până la granița de miazănoapte a țării. Ei mai poartă numele și de *Carpații Moldovenești*.

Acești munți nu sunt prea înalți, dar sunt, în schimb, îmbrăcați cu multe păduri.

3. Spre apus, stau singuratici *Carpații Apuseni*, care au înfățișare deosebită de a Carpaților. Aceștia sunt mai lați, adică sunt răsfirați pe un ținut mai întins.

Din loc în loc, pe culmile acestor munți, ca niște străjeri stau piscurile lor, cele înalte din care unele țin zăpada pe vârful lor, până în toiu verii.

Cununa munților Carpați adăpostește în mijloc cel mai întins podiș al României, *Podișul Transilvaniei*.

b) Dela cununa munților, vedem mai departe un brâu lat de dealuri, acoperite fie cu ierburi, fie cu păduri, pomi fructiferi sau viță de vie. Aceste dealuri, din preajma munților, în multe părți, sunt așa de strâns lipite de munți, încât nu știi unde se sfârșește muntele și unde începe dealul.

Această parte cu dealuri este a doua treaptă a pământului românesc, numită *regiunea dealurilor*.

Pe ea coborâm de pe treapta munților.

c) Pășind mai departe, coborâm pe întinsul șes al țării, tivit de apa Dunării și a Tisei. Această parte este a treia treaptă a pământului românesc, *regiunea șesului sau a câmpiilor*.

Lectură: Regiunea munților a fost leagănul și apărarea Românilor în timpuri grele.

În regiunea dealurilor, au poposit ei mai îndelung, când vrăjmașii i-au mai lăsat în pace; iar când liniștea s'a lăsat de tot peste țară, s'au revărsat domol către regiunea câmpiilor mănoase și au început să le dea vieață, cultivând pe ele tot felul de cereale.

La șes, este belșugul lui Dumnezeu. Încotro te uiți cu ochii, nu vezi decât lanuri întinse de cereale și porumb. Iei, colo, zărești câte un pâlc de pădure ori sate ascunse în umbra salcânilor.

I. Carpații de Miazăzi sau Sudici.

Carpații de Miazăzi se încovoie ca un arc, dela Dunăre spre miazănoapte și răsărit până în valea Prahovei. Ei sunt cei mai înalți și sălbatici munți din lanțul Carpaților.

Sunt îmbrăcați cu păduri până pe la 1800 m. înălțime. Sus în munți, prin ochiurile de pădure, unde sunt pășuni întinse, a luat desvoltare vieața ciobănească.

9-10

10-10

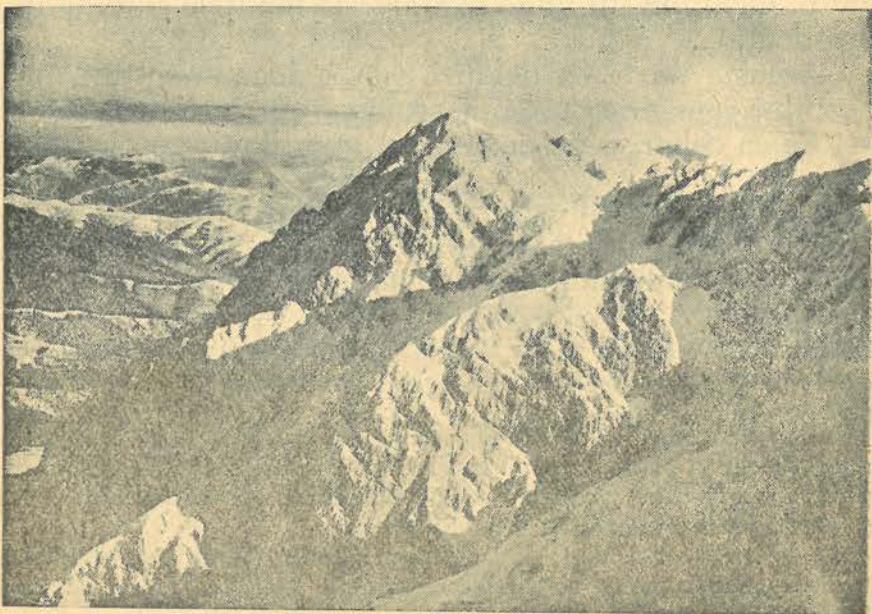

Jos, la poalele munților, au luat ființă sate și orașe de oameni harnici.

Sălbăticia și măreția acestor culmi atrag multă lume dornică de a vedea minunile dumnezeiești din acești munți.

Dintre culmile mai de seamă ale Carpaților de Miazăzi, putem înșira următoarele :

Lanțul munților ce se întinde pe malul stâng al râului Cerna, până în Dunăre, poartă numele de *munții Mehedinți*.

Piatra Craiului.

În prelungirea munților Mehedinți, spre valea Jiului, se găsesc *munții Vâlcan*. Spre miazănoapte de această culme, se întinde lanțul munților *Retezat*. Dela râul Jiu și până în Olt, se întinde culmea *munților Parâng*.

Culmile acestor munți sunt așa de înalte, încât zăpada întârzie uneori, pe culmile lor, până vara.

Vârful Mândra este piscul cel mai semet din acești munți (2520 m.).

Spre miazănoapte de munții Parângului se află *munții Sebeșului*.

Spărturi mai adânci sau pasuri în munții Olteniei, sunt la *Lainici*, pe unde curge Jiul și *Câineni* sau *Tur-nul-Roșu*, pe unde curge râul Olt.

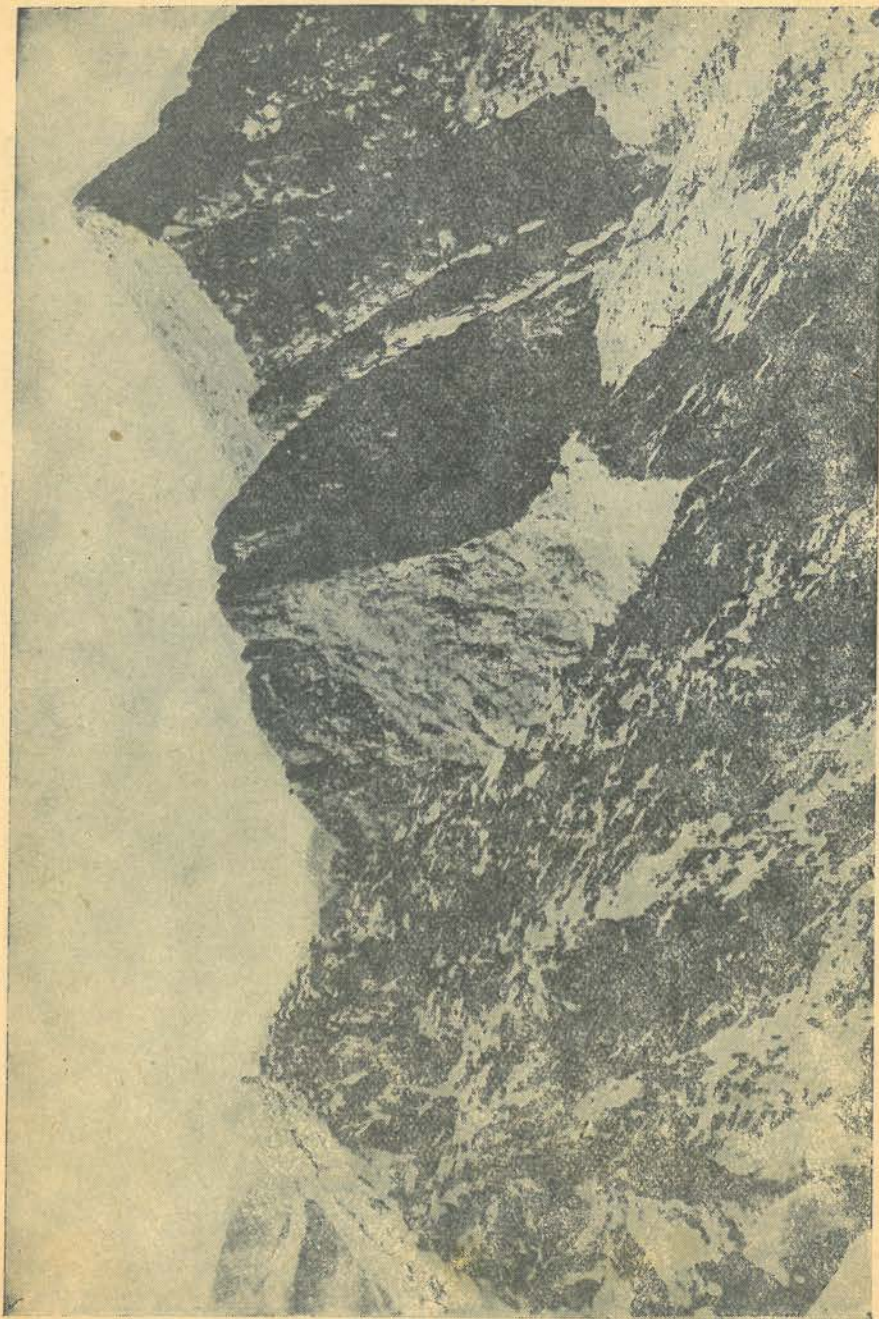

Crucea Eroilor pe vârful Caraiman, din munții Bucegi.

8-9

7-8

Vedere din Carpații de Miazăzi. Piscurile Negoiului și Căltun.

6-7

Munții Făgăraș sunt cei mai înalți munți ai țării noastre. Văzuți din depărtare, par un zid uriaș cu turle semețe.

Pe creasta lor, stau, ca niște străjeri, cele mai înalte vârfuri: *Negoiul* (2544 m.) și *Moldoveanul* (2550 m.). Primăvara, zăpada întârzie uneori până în Mai. Abia atunci, muntele se înviorează și păstorii încep să urce cu oile la păscut.

Pe Postăvarul lângă Predeal.

Mai departe de munții Făgărașului, se prelungește vestita culme a *Bucegilor*. În munții Bucegi, sunt două piscuri: *Omul* și *Caraimanul*.

Peste munții Făgăraș nu se poate trece cu ușurință, nefiind nici o curmătură. Numai la capătul de răsărit al acestui lanț se află pasul *Bran*, iar mai spre răsărit, întâlnim trecătoarea *Predeal*, pe unde s'a construit o mândră șosea și o cale ferată. Din dreptul acestei trecători, izvorăște râul *Prahova*.

7-8

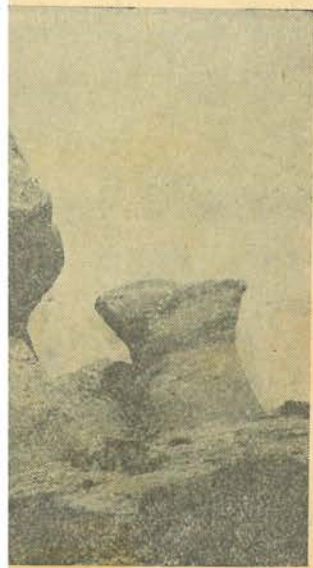
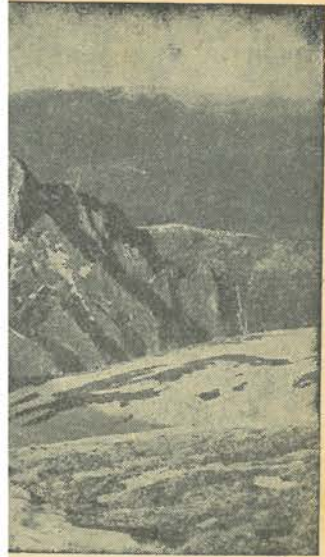
Muntele Morarul-Bucegi.

Babele, stânci pe vârful Omul, din Bucegi.

7-8

n Bucegi.

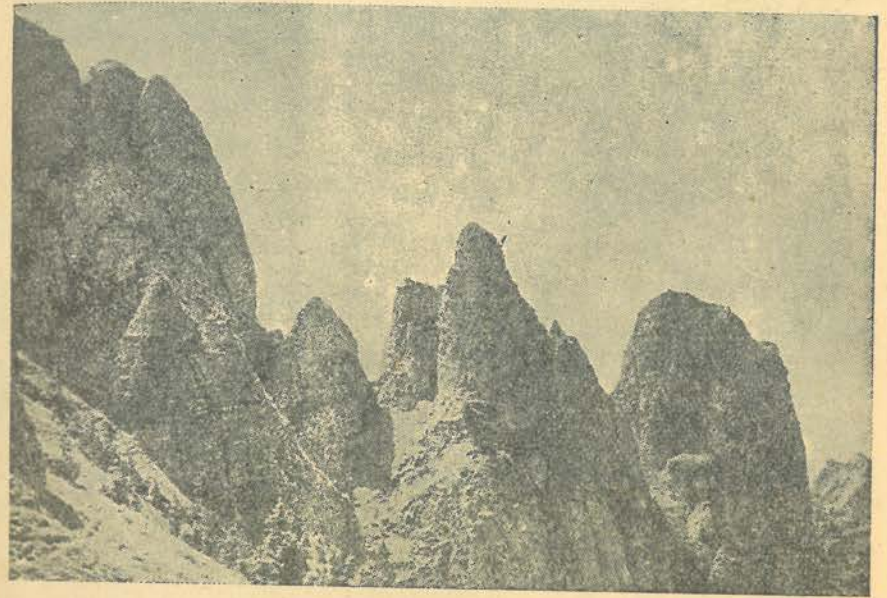
10

II. Carpații Răsăriteni.

Carpații Răsăriteni se întind dela valea Prahovei până la hotarul de miazănoapte al țării.

Aceștia sunt ceva mai mărunți decât Carpații de Miazăzi, dar sunt mai crestați, mai ferestruți de ape și mai prăpăstioși. Ei poartă diferite numiri.

Munții Ceahlăului.

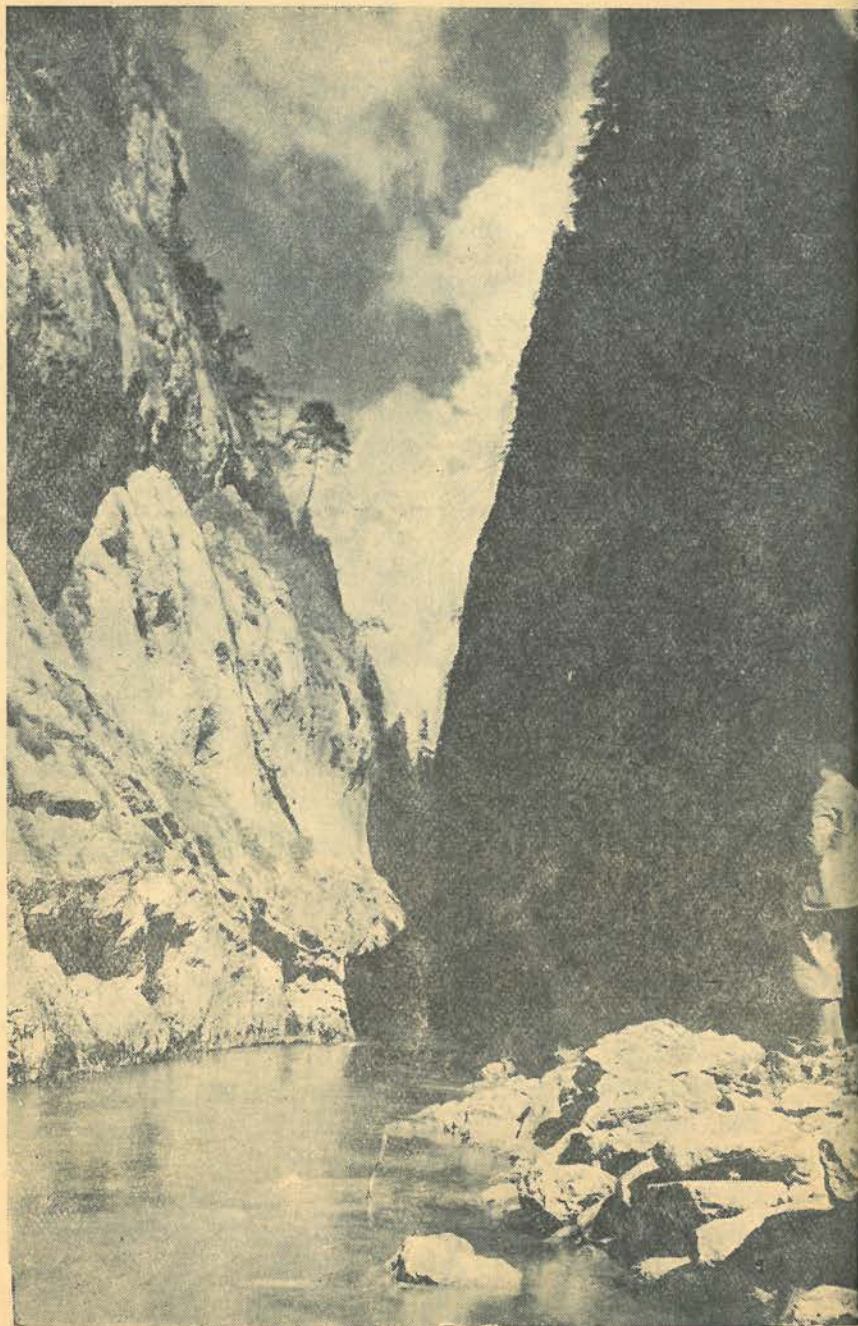
Așa, dacă lăsăm spre apus ținuturile mândre ale munților Bucegi și ne îndreptăm spre miazănoapte și răsărit, întâlnim *munții Bârsei*, apoi mai departe, lanțul *munților Buzău*.

Aceste lanțuri muntoase nu sunt prea înalte și, din loc în loc, culmile lor sunt destul de netede, având înfățișarea unor podișuri, acoperite cu iarbă mărunță și deasă ca peria.

În prelungirea munților Buzău se află *munții Vrancei*, care cuprind culmile dela cotitura Carpaților.

În acești munți se ridică mai falnic vârful *Penteleu* care este vestit pentru produsele oilor numeroase, ce pase prin împrejurimile lui.

Cheile Biczului (Trecătoare).

Mai spre mieznoapte, se întind culmile *munților Oituzului*.

Urmează apoi *munții Tarcăului*, care își întind culmile între apa Trotușului și valea Biczului.

Vin apoi *munții Bistriței*, cari pornesc din valea Biczului și se înșiruiesc în lungul văii Bistriței, până la capătul răsăritean al munților Rodnei. Acești munți sunt cei mai înalți din ținutul Moldovei și apa Bistriței cu greu și-a făcut loc prin chei strâmte și adânci.

Piscul cel mai vestit din munții Bistriței este *Ceahlăul* (1911 m.), de pe vârful căruia se poate vedea o bună parte din Moldova. Acest vârf este ascuțit și cu înfățișarea unui turn de biserică.

De el sunt legate o mulțime de legende, cum este legenda babei Dochia, despre care se spune că s'a prefăcut în stânci de piatră, cu oi cu tot.

Un alt pisc este *Rărăul*, pe partea stângă a Bistriței și pe vârful căruia se află două stânci uriașe, numite *Pietrele-Doamnei*.

Munții Rodnei stau așezați la marginea de mieznoapte a Ardealului. Sunt munții cei mai înalți din toți Carpații Răsăriteni. De pe spinarea lor pietroasă, se ridică piscuri mai înalte decât Ceahlăul. Dintre acestea, *Pietrosul* (2305 m.) și *Inăul* (2288 m.) sunt cele mai înalte.

Trecerea Carpaților Răsăriteni se poate face prin mai multe locuri. Cele mai însemnate sunt:

Pasul *Buzăului*, deschis de apa râului Buzău.

Trecătoarea Oituz, care este cea mai umblată de pe valea râului Oituz. Aceasta este calea ciobanilor și tot pe aici au căutat dușmanii, în războiul cel mare, să pătrundă în Moldova, dar soldații români i-au oprit pe loc și i-au făcut să înțeleagă că: «Pe-aici nu se trece».

Pasul *Ghimeș-Palanca*, pe valea Trotușului. Aceasta este tot așa de bătătorită ca și trecătoarea Oituzului. Pe aici, avem și drum de fier.

Trecătoarea Bicz, pe valea apei cu același nume, face legătura între părțile de mijloc ale Moldovei și Transilvaniei.

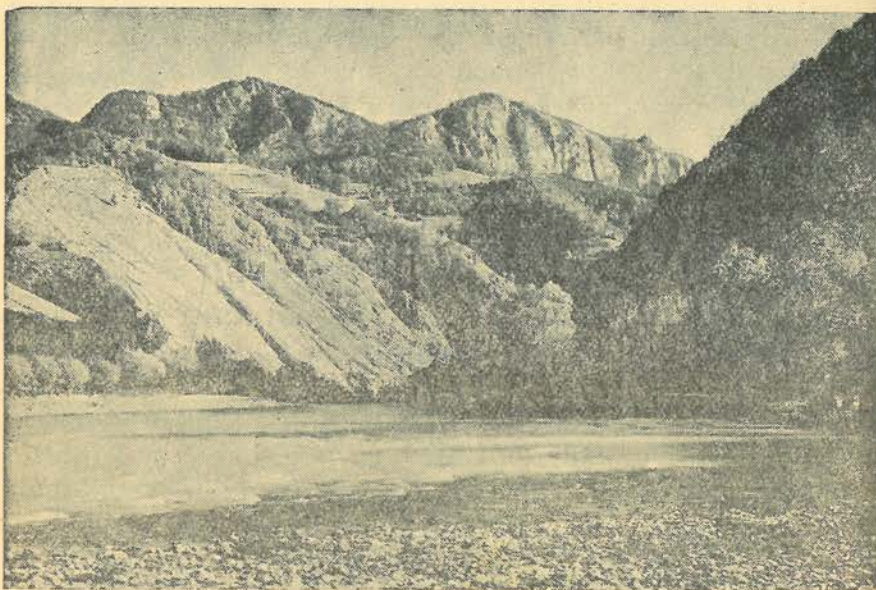
10-10

11-5

III. Carpații Apuseni.

Carpații Apuseni fac legătura între capetele cercului format de Carpații Răsăriteni și Carpații de Miazăzi. Acești munți sunt mai mici ca înălțime și sunt răsfirați în toate părțile. Culmile lor nu sunt așa semețe, ba, în unele locuri, sunt așa de largi, încât se pot face pe ele arături.

Vedere din Munții Apuseni (Valea Arieșului).

Nicăiri în Carpați, satele nu urcă pe munte mai sus decât aici. Moșii, locuitorii acestor sate, duc lipsă mare, fiindcă semănăturile, la asemenea înălțimi, dau rod slab. Nădejdea lor le rămâne în lucrarea lemnului din păduri.

În ținutul Ardealului, câmpii nu găsim decât pe văile apelor și în ținutul Crișurilor.

De jur împrejur, Ardealul e ocolit de munți.

În mijlocul acestor ținuturi, se ridică vestitul *podieș* al *Transilvaniei*.

Când e senin, dacă am avea prilej să ne suim pe un munte înalt, cum este vârful Negoiul, am putea să vedem o mare parte din podieșul Ardealului. Acest podieș nu este chiar neted, fiindcă apele l-au ros, făcând o mulțime de văi.

În partea de răsărit, podieșul Transilvaniei prezintă câteva lanțuri muntoase mai tinere, formate din lavă vulcanică, care căptușesc spre interior lanțul Carpaților Răsăriteni.

Dintre aceste lanțuri, mai însemnate sunt: *Căliman* și *Hârghita*.

Lacul Roșu (în Transilvania, Carpații Răsăriteni).

Tot în rândul munților, în afară de lanțurile Carpaților, trebuie să mai amintim și de niște ridicături foarte vechi și tocite, care se găsesc răslețite tocmai în partea de miazănoapte a Dobrogei.

Sunt *munții Măcinului*, care au înfățișarea unor dealuri de înălțime mijlocie.

9-20

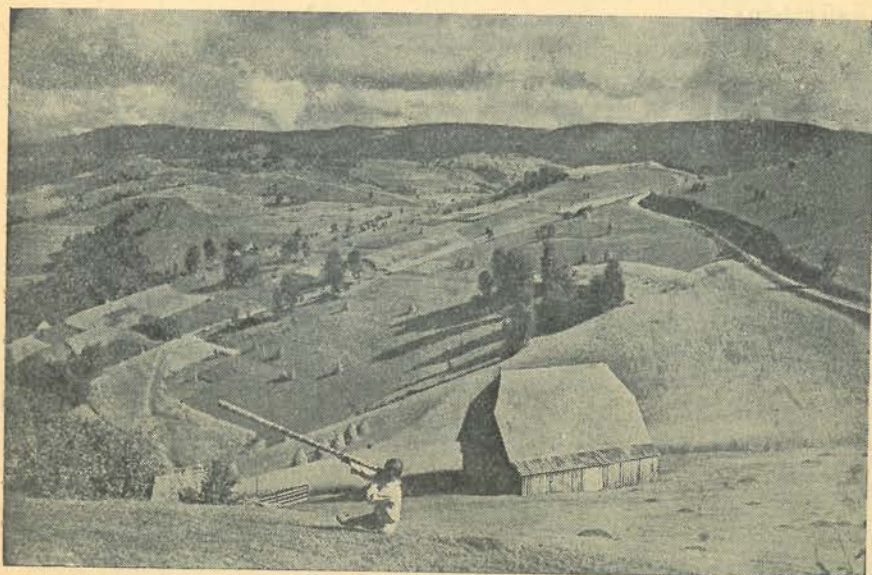
9-20

Dealurile României.

Am văzut că munții Carpați stau cunună în jurul podișului Transilvaniei, ca și zidul apărător al unei cetăți.

De pe treapta înaltă a munților, coborîm, de o parte și de alta, pe treapta dealurilor. Aceste dealuri formează și ele la rândul lor o altă cunună în jurul Carpaților.

Dealuri din Transilvania.

În afară de podișul Transilvaniei, care este o îmbinare minunată de munți, deal și șes, dealuri găsim și în celelalte ținuturi românești.

Mai de mult, dealurile, mai toate, erau îmbrăcate cu păduri. Multe din aceste păduri au fost tăiate între timp și locul lor l-au luat pășunile, livezile de pomi și ogoarele.

Așezările omenești în regiunea deluroasă sunt foarte întinse și numeroase.

9-10

Șesul României.

În țara noastră, sunt ținuturi întinse, de șes, ce o încing de trei părți.

Așa:

Câmpia Dunării se întinde de-a-lungul acestui fluviu, dela Turnu-Severin și până la Marea Neagră.

Cea mai însemnată parte din câmpia Dunării este *Bărăganul* Munteniei, care poate fi socotit și grâнарul țării.

În partea de miazăzi a Basarabiei se află *Bugeacul*, o altă câmpie roditoare; iar în partea de apus a țării se află *câmpia Tisei*, care se întinde din Dunăre până de parte spre miazănoapte.

Apele României.

Țara Românească este foarte bogată în ape. Toate apele se varsă în Marea Neagră.

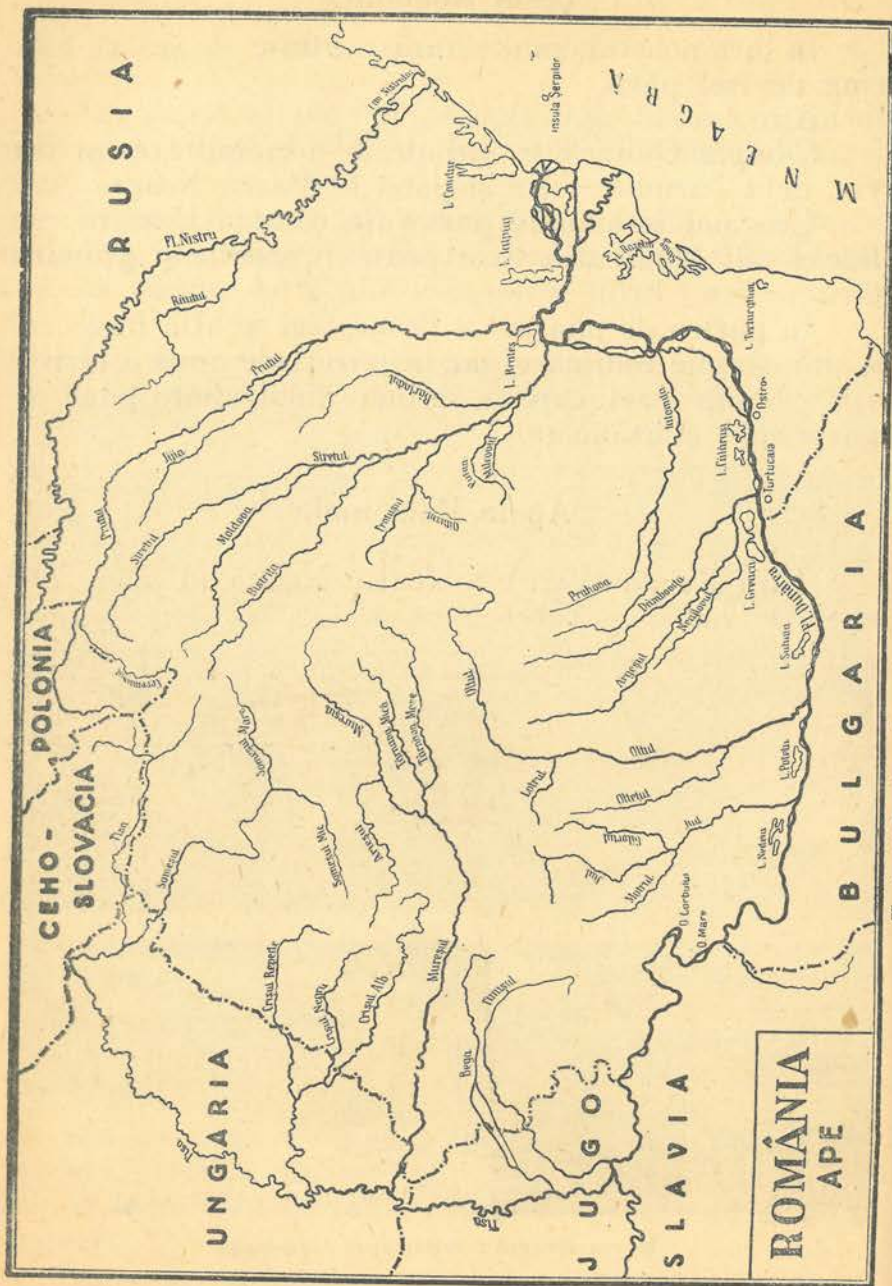

Marea Neagră : vapor spre Constanța.

Marea Neagră se întinde în partea de răsărit a țării noastre.

9-10

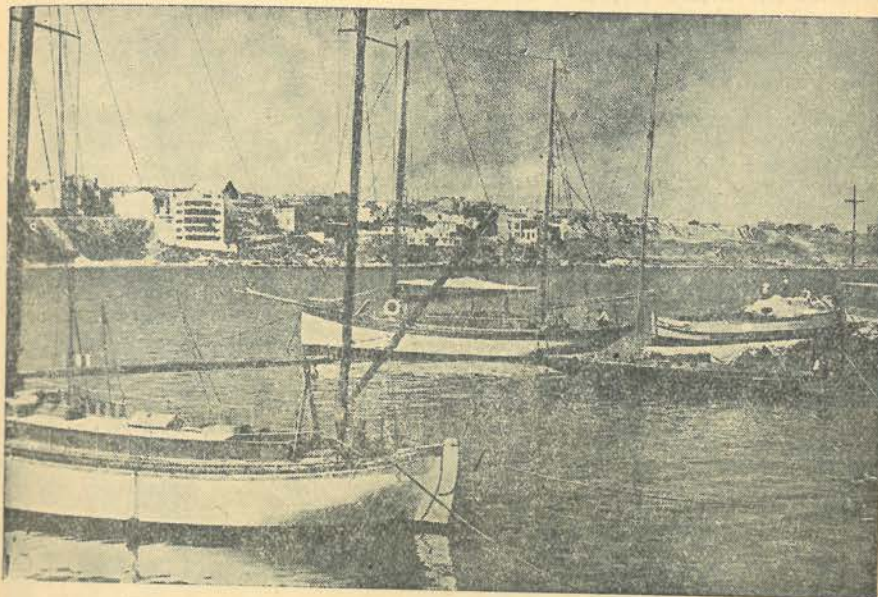

Vezi și harta colorată de la sfârșitul cărții.

Marea Neagră cuprinde atâta loc că toată țara noastră ar putea sta în mijlocul ei ca o insulă.

Adâncimea ei este aproape cât înălțimea munților noștri. Dacă am cufunda toată România sub apele mării, s'ar mai vedea numai vârful a câtorva munți, ca niște insule mici, ridicându-se cu 2-300 metri peste fața apei.

Prin aerul curat de pe marginea mării, prin fâșiile de nisip dela țărm și prin bogăția lacurilor cu ape vindecătoare, de pe lângă țărmul ei, Marea Neagră atrage

Portul Constanța.

în timpul verii o mulțime de vizitatori români și străini.

De-a-lungul Mării Negre, s'au format mai multe lacuri. Dintre toate, cele mai mari și mai frumoase sunt: *Razelm* și *Sinoe*.

Lectură: Razelmul nu e un lac, ci o grupă de lacuri, rămase dintr'un vechiu colț al Mării Negre.

Câtă vreme nu-i venea apă din Dunăre, apa lui ajunsese așa de sărată că nu mai putea să trăiască niciun pește mai de soiu. Se prăpădeau locuitorii numeroaselor sate din împrejurimi, care trăiau numai

9-10

9-10

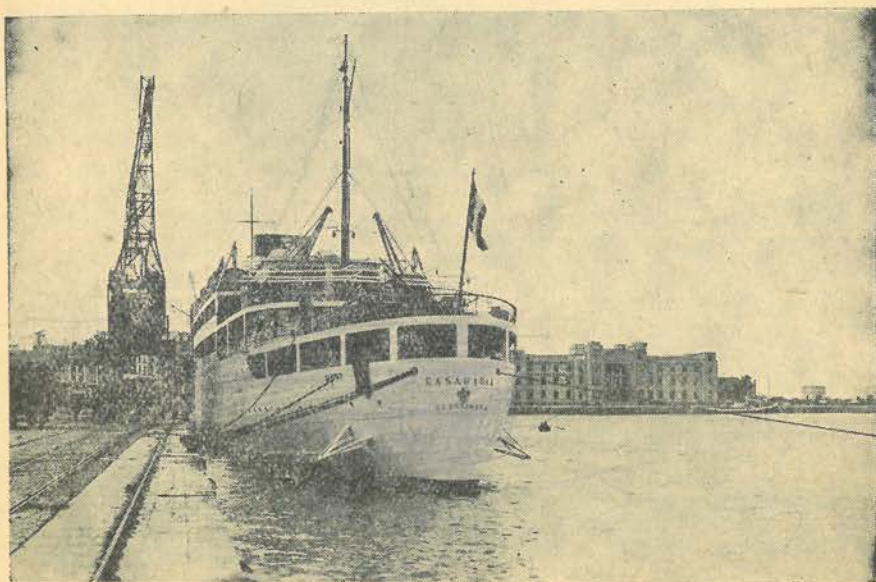

din pescuit. Cum i-a venit apă proaspătă, dulce din Dunăre, prin tăierea canalului Carol I, cum au început să crească din belșug tot soiul de pești.

I. Simionescu.

Tot pe lângă țărmul mării, e lacul *Techirghiol*, vestit pentru tămăduirea boalelor.

Cam în dreptul gurilor Dunării, în Marea Neagră, se află *Insula Șerpilor*, o bucată de uscat stâncos, înconjurată de toate părțile cu apă.

Vaporul Basarabia la Constanța.

Lectură : Apa mării uneori e liniștită și lucie ca o oglindă, bătând în verde sau albastru.

Alteori însă e înfuriată și brăzdată de valuri, care aci se ridică în sus cât casa, aci se coboară în jos și așa de tare, încât ți se pare că a înghițit cu totul corabia sau vaporul, care plutește pe ea. Valurile înfuriate se rostogolesc sgomotoase și se reped către țărmuri, unde se sparg în clăbuci albi.

Ai crede că nici o vietate n'ar putea să trăiască într'o astfel de

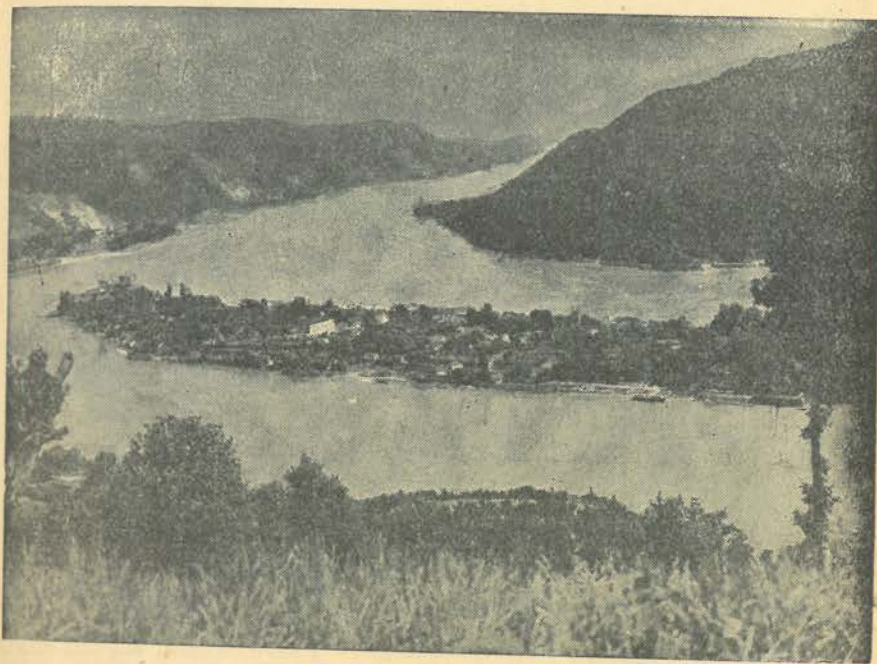
8-9

apă. Și totuși, în apă și pe fundul mărilor, trăiesc atâtea vietăți și plante, încât mintea omenească nu poate să le cuprindă. Noi nu putem ști tot ce se petrece în această lume a mărilor, cu totul alta decât lumea de pe fața pământului.

Apele curgătoare.

Din cununa munților, izvorăsc sute de râuri, care apucă în toate părțile, ca spițele unei roți.

Mai toate apele României se varsă în fluviul Dunărea și prin el, în Marea Neagră.

Fluviul Dunărea la insula Ada-Kaleh.

Fluviul Dunărea este apa cea mai mare a României. Acest fluviu, după ce curge prin mai multe țări, vine de udă și pământul românesc. Curge prin partea de miazăzi până la Turtucaia devenind în întregime a noastră, din dreptul orașului Călărași până la *Marea Neagră*, unde se varsă, prin trei guri: *Chilia*, *Sulina* și *Sf. Gheorghe*.

56

Aceste guri cuprind între ele un ținut, plin de bălți, năpădit de plante iubitoare de apă și bogate în pește. Acest ținut e *Delta Dunării*.

Lectură : Porțile de Fier. Ne apropiem de **Porțile de Fier**. Dunărea începe să văjie mânioasă ! E un sbucium și un clocot de valuri, dintr'un mal în altul. Peste adâncimi, se fac ochiuri mari, care rotește în loc. Ici, apa se scufundă bolborosind, ca suptă de gura unei vâltori ; colo se umflă, se burdușește și urlă făcând clăbuci, bătându-se de stânci care nu se văd.

Stânca Babacia pe Dunăre.

Vaporul merge mai încet, mai cu pază. Patru oameni stau la roata dela cârmă. Amândoi comandanții sunt pe punte, în picioare, cu ochii așintiți înainte. Trecem prin Gherdaburi (Porțile de Fier).

Dunărea mugește mai tare. Cu ochii închiși, te-ai crede într'un codru pe o vijelie cumplită. Din fundul ei, se întind, pe sub valuri, nenumărate brațe de piatră, gata să apuce vasul și să-l sfarme în bucăți, la cea mai mică nebagare de seamă. Aici, sub volbura asta de valuri, e încheietura Balcanilor cu Carpații.

Peste pumnii lor încleștați, Dunărea se aruncă furioasă, rupând cu sgomot cele din urmă stăvilare ce i se mai ridică în cale.

Al. Vlahuță.

9-p

Lectură : Câte a mai văzut și câte mai știe Dunărea asta a noastră, când ar sta să le povestească pe toate ! Rămâi uimit când stai să te gândești câte noroade s'au vânturat pe malurile ei și câți împărați și-au privit chipurile în apele ei.

Pe drumul ei cel lung, de trei mii de kilometri, Dunărea dă vieață la vreo 30 de orașe, soarbe 120 de râuri, sparge două șiruri de munți și ascultă gloria cântată în mai multe limbi. Doina României a fermecat-o într'atâta, că i-a dat acestei țări cea mai frumoasă și mai bogată jumătate din stăpânirea valurilor ei.

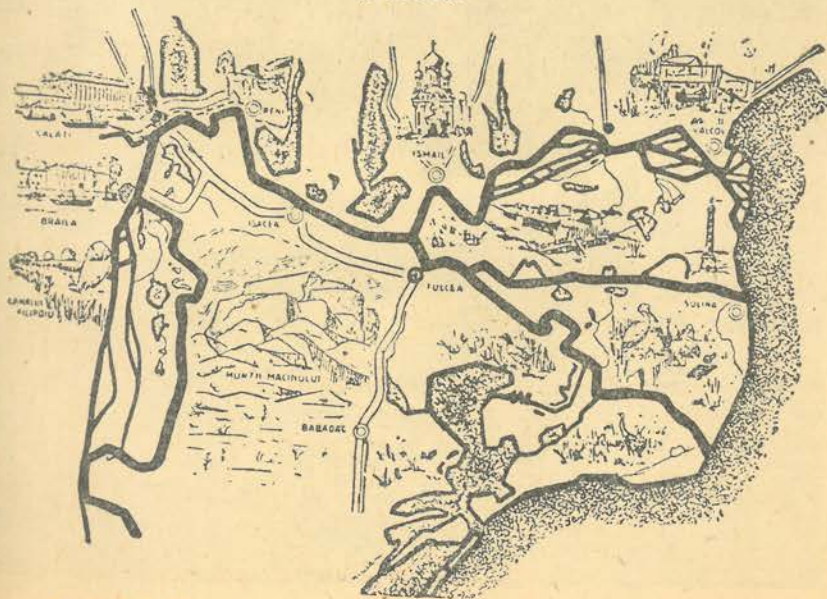
Lectură : Balta Dunării este nespus de bogată. Adevărata bogăție a bălții o formează peștele. E atât de mult pește în baltă, încât și porcii se hrănesc luni de zile numai cu pește. Miile de pasări vin aici ca la un ospăț pregătit de-a-gata și tot mai rămâne să se prindă anual milioane de kilograme de pește pentru oameni.

Al. Vlahuță.

Lectură : **Delta Dunării.** Cea din urmă ispravă a Dunării, atât de bogată în minunății, e **Delta**. E o grădină uriașă, lăsată în părașină. Pădurile cresc în neștire. Păpurișul umple gârlele și lacurile ; iarba, sătulă de umézeală, trece de un stat de om, iar stuful atinge înălțimea copacilor.

Vieața în Deltă.

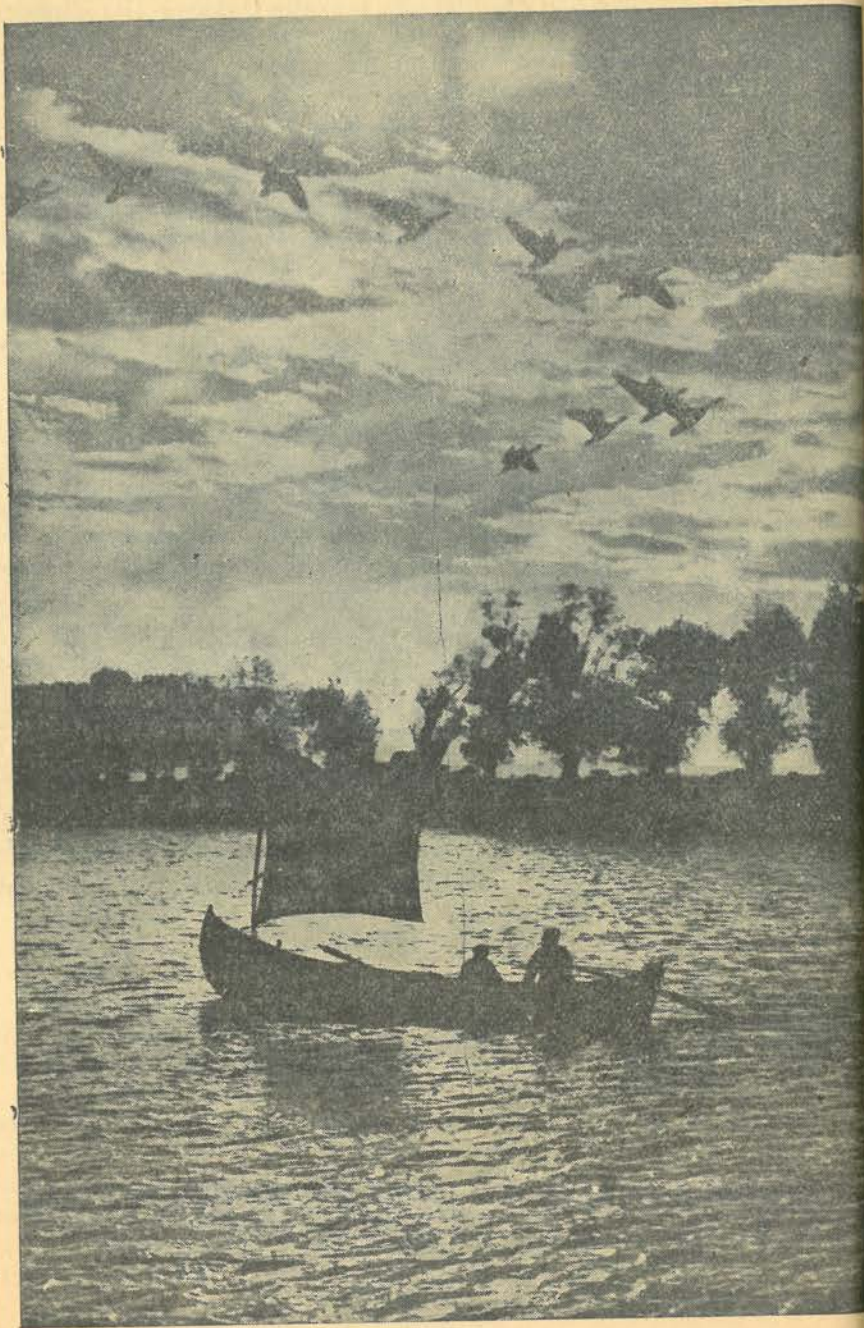
(Vederi).

In Delta Dunării (Desen din «Revista Turistică Română»).

9-p

La pescuit în Delta.

Alături de aceste plante sălbatice, sumedenie de vietăți fac pe călători, să se creadă într'o țară cu totul depărtată. Mai întâi, o mulțime de păsări, unele cu pene de o frumusețe pe care plugarul sau păstorul munților nici n'o bănuiește.

Dar ceea ce uimește și mai mult vederea sunt ochiurile de apă, cu desăvârșire limpede, nu turbure ca cea din Dunăre, și bălțile pe care se întind ca un covor, nuferii albi și sumedenie de ierburi, veșnic verzi. Adeseori, pe aceste bălți, vezi plutind chiar ostroave întregi, ca un fel de poduri umblătoare. Lacurile Deltei sunt acoperite de pla-

Vâlcov (Vedere din Delta Dunării).

iuri, adică de un pod clădit cu încetul din rădăcinile stufișului, peste care cresc alte stufuri și alte ierburi. Când vântul bate tare, aplecând stuful, ostroavele acestea verzi încep a rătăci pe fața lacurilor; iar străinul se crede într'o lume de basme.

S. Mehedinți.

Nistrul, care e fluviu, formează hotarul natural dintre țara noastră și Ucraina.

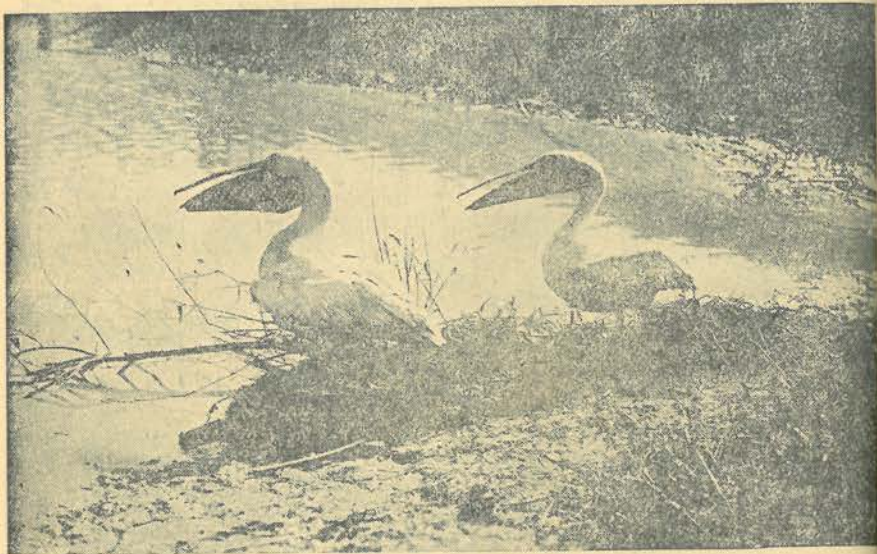
El isvorăște din Carpații de Miazănoapte și curge printr'o vale întortochiată.

9-10

9-10

Primește apa *Răutului* și se varsă în Mare, formând la gura lui un mare lac, numit *limanul Nistrului*.

Pelicani în Deltă.

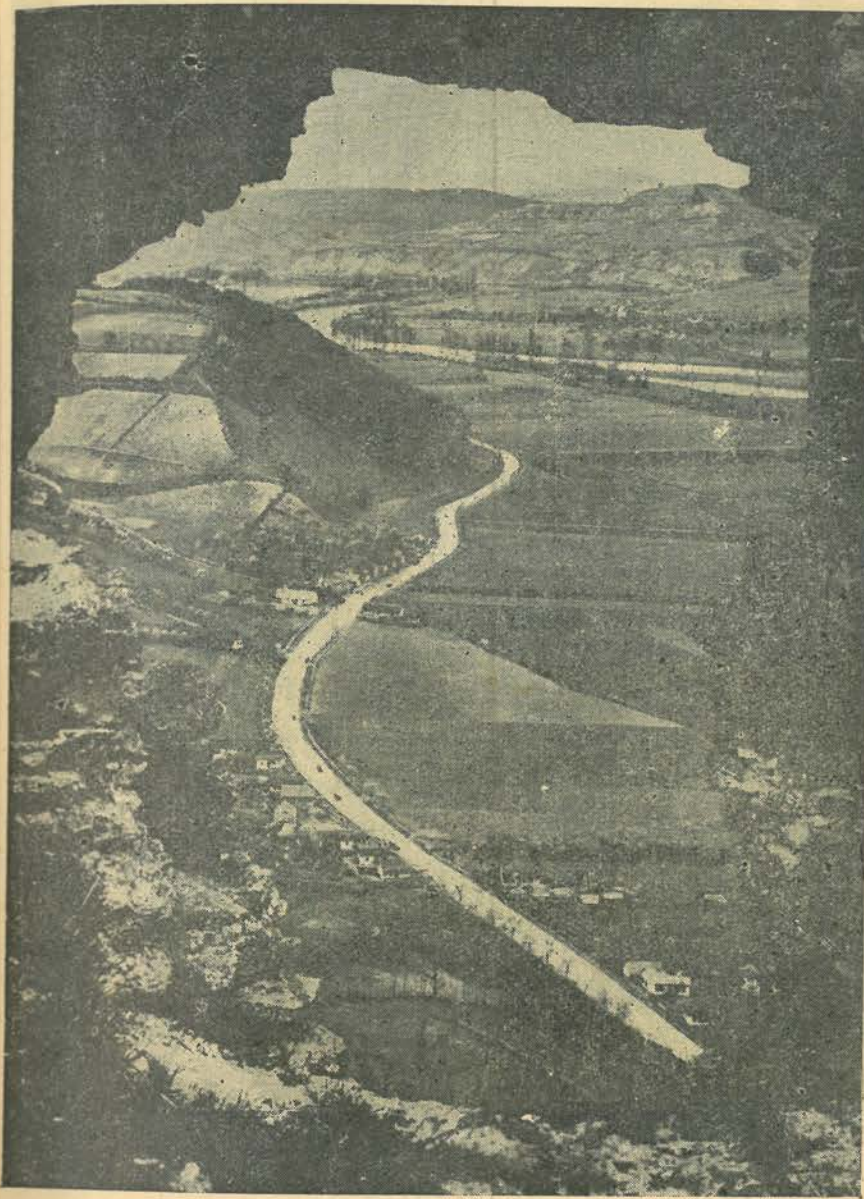
Tisa curge puțin prin ținutul Maramureșului și adună aproape toate apele podișului ardelean și ale munților dimprejur.

Tisa izvorăște din Carpații Maramureșului, fiind vecină de izvor cu *Prutul*. Ea se varsă în Dunăre, după ce iese din munții Rodnei, cu *Someșul Mic*, care izvo-

Someș, care e format din unirea *Someșului Mare*, ce iese din munții Rodnei, cu *Someșul Mic*, care izvorăște din munții Apuseni.

Crișurile (*Crișul repede*, *Crișul negru* și *Crișul alb*) izvorăsc din munții Apuseni și se împreună peste graniță.

Mureșul izvorăște din Carpații Moldovenești, aproape de izvorul *Oltului*. El este cel mai însemnat râu al Transilvaniei.

Vedere din Valea Mureșului.

Oltul în munți.

5-6

După ce primește pe cele două *Târnave* (Mică și Mare), ocolește munții Apuseni, scapă în șes și curge le-neș, peste hotar, către Tisa.

Jiul, afluent al Dunării, este cel mai însemnat râu al Olteniei. El izvorăște din Transilvania, de dincolo de munții Vâlcan. Jiul intră pe ținutul Olteniei prin trecătoarea *Lainici*.

Apele lui curg sălbatic atât timp cât taie muntii; se liniștesc apoi și merg de se varsă în Dunăre. În drumul său, Jiul primește pe dreapta râul *Motru*, care vine din munții Mehedinți și, pe stânga, pe *Gilort*, care se scoabă din munții *Parâng*.

Oltul izvorăște din părțile răsăritene ale Transilvaniei. După ce face o cale sbuciumată, prin acest ținut, taie *Carpații de Miazăzi* în curmeziș, pe la *Turnu-Roșu*, și se îndreaptă către Dunăre, despărțind Oltenia de Muntenia.

Oltul primește pe dreapta apa *Lotrului* cel vijelios, ce curge pe o vale de toată frumusețea și apa *Oltețului*.

Lectură: Valea Oltului e plină de scumpe aduceri aminte din trecutul țării noastre. De-ar putea Oltul să grăiască, câte nu ne-ar spune el de faptele strămoșilor. El a văzut pe *Marele Traian*, în fruntea legionarilor săi, ducându-se la *Sarmisegetuza*, ca să pedepsească pe neastâmpăratul *Decebal*. Pe *Mircea*, zorind meșterii, să-i termine mai repede Sfântul locaș dela *Cozia*. Pe *Viteazul Mihai*, fala neamului românesc, trecând să ia domnia lui *Alexandru cel Rău*. Pe *Domnul Tudor*, în fruntea *Pandurilor*. Pe înțeleptul *Domnitor Carol*, trecând victorios armatele sale dela *Plevna*; iar în războiul cel mare, 1916-1918, a fost martor la crâncenele lupte ce s'au dat pentru întregirea neamului românesc.

Oltul este cel mai drag râu al nostru. Tot Românul știe să spună o vorbă despre el. Atâtea cântece îl pomenesc și-l slăvesc.

(Din lecturi geografice «România» de *Caracudovici*, *Bratu*, etc.).

Argeșul izvorăște de sub culmea *Făgărașului*, chiar de sub *Negoiul*. Curge pe o vale frumoasă, umbrită de multe păduri de brad și fag. După ce-și trage în matca-i nisipoasă, din dreapta, *Neajlovul* și din stânga râul

10-10

Dâmboviței, se abate spre miazăzi și merge de se varsă în Dunăre, lângă Oltenița.

Vărsarea Argeșului în Dunăre (lângă Oltenița, în fața orașului Turtucaia).

Lectură: Argeșul, călător fără odihnă, trece hăulind prin spintecătura văilor și undele lui vorbesc într'una, când mai tare, când mai încet. Vorbesc undele lui de măreția și frumusețile Negoitului, din coapsa căruia au izvorit, de codrii lui deși, adânci, nestrăbătuți, unde fiarele sed fără frică, tolănite 'n luminișuri și ascultă, ca omul, cântecul privighetorilor.

Vorbesc undele Argeșului de strășnicia stâncilor dela Chei, pe care le-au biruit; vorbesc de comorile pământului și mândrețea plaiurilor, de rodnicia pășunilor și holdelor pe care le scaldă.

după *Al. Vlahuță*.

Ialomița izvorăște din inima munților Bucegi. După ce coboară din munte, se încarcă cu apa *Prahovei*, care curge pe una din cele mai frumoase și populate văi ale țării noastre.

Când ajunge pe câmpia întinsă a Bărăganului, abia își mai duce apele sorbite de arșița soarelui de vară. Totuși, așa slăbită cum e, Ialomița dă vieață Bărăganului, până la vărsarea ei în Dunăre.

Siretul, care, cu drept cuvânt, se poate numi *Dunărea Moldovei*. El strânge în albia lui toate râurile limpezi, ce vin sglobii de prin creștăturile Carpaților Moldovenești.

Lectură: Siretul pare un copac uriaș, culcat de-a-lungul *Moldovei*, cu rădăcina în Dunăre și cu crengile resfirate și înfipte printre crăpăturile munților. Căraș neobosit, el aduce corăbiilor catarguri și umple schelele Dunării de avuțiile codrilor depărtați. Zi și noapte, răsună vara frumoasele-i văi, de doinele plutașilor.

Al. Vlahuță.

Suceava este cel dintâi râu care vine de se varsă în Siret.

Moldova, pe valea căreia, după cum se povestește, a coborât *Dragoș-Vodă*, când a plecat la vânatoare.

Bistrița se aruncă din strâmtoarele Carpaților, deschizând cea mai fermecătoare vale, prin curmăturile munților, spre apa Siretului. Valea *Bistriței* e o podoabă a țării noastre, încât și străinii o numără printre cele mai frumoase văi din lume.

Lectură: E așa de frumoasă valea *Bistriței* încât, cu toate pericolele ce ar putea întâmpina pe apa ei, multă lume se îngrămădește pe o plută, s'o vadă.

Bistrița, care curgea pe vremuri pe prund de aur, întrunește în apele ei sălbăticia *Jiului*, măreția *Oltului* și bogățiile *Prahovei*.

Sute de plute se lasă la vale pe *Bistrița*. Multe din ele întâlnesc greutate în cale, dar nicăiri plutașii n'au groază mai mare decât în clipa când ajung la îngrozitoarea strâmtoare dela *Toancele*, unde apele ei coboară grozav de repede.

Lectură: *Toancele* e cataracta cea mai periculoasă de pe toată întinderea *Bistriței*. Strânsă între doi munți stâncoși, apa fierbe din fund și până în față, ca și când ar curge pe o albie de foc. Valurile gem cu o turburare nespasă și mii de stânci ies ascuțite din sânul *Bistriței* înspumate. Vai de plutașul care n'ar ști să conducă pluta pe acolo! Când nevoia îl silește să treacă prin *Toance*, el se pregătește ca

7-8

10-10

de războiu; cercetează mai întâi cârma, cearcă toate legăturile grinzilor, își suflecă mânecile și-și face semnul crucii.

Cum a intrat în Toance, curentul a și luat pluta într'un vâlmășag

O plută pe Bistrița

de spume și, purtată ca o scoică pe crestele valurilor, ea se scufundă, se ridică, se sfâșie și se frământă într'o luptă nesfârșită. E destul o singură greșeală de lopată, pentru ca dintr'însa să nu mai rămână decât țândări.

N. Gane

Trotușul, gonit din munții Ardealului, sparge întări-
turile munților Tarcăului pe la Ghimeș-Palanca și, dând
stâncile la o parte, își deschide o vale largă și roditoare,
așternută cu drum de fier și pe care se înșiră sate cu fa-
briци, izvoare de păcură, mine de cărbuni și cariere de

piatră. El mișcă sute de ferestraie, care taie buștenii codrilor, aduși pe plute de apa lui. Trotușul strânge pâraiele codrilor, între care cea mai de seamă e apa Oituzului, și se lasă apoi liniștit la vale, aruncându-se în albia Siretului. În drumul său, trece pe lângă satul Borzești, unde s'a născut marele Voievod, Ștefan cel Mare.

Lectură: Aci, în valea asta liniștită și frumoasă, toate vorbesc de Marele Voievod Ștefan: legendele, podul, fântâna, crucea de piatră și mai ales biserica, unde, în fața altarului, de multe ori, Ștefan cel Mare a stat în genunchi și s'a rugat pentru mântuirea și înălțarea neamului său.

Putna și Milcovul vin bolborosind, de ciudă că abia au scăpat de încleștările munților și, unite, merg să întâlnească pe Siret. Multă vreme, ele au făcut hotar între Moldova și Muntenia.

Pe partea stângă, Siretul primește apa Bârladului, care adună numeroase șuvițe de apă din Moldova deluroasă.

Încărcat cu aceste ape, mândru de isprava ce o face, Siretul merge și se varsă în Dunăre.

Prutul izvorăște de peste graniță, din Polonia, și curge printr'o luncă largă și merge de se varsă în Dunăre. Merge tăcut și posomorît, mângâindu-și mereu malarile, uneori chiar părăsindu-le, căutându-și o albie nouă, pe lăsăturile șesurilor. Prutul e râul pe ale cărui țarmuri n'a înflorit niciun oraș.

Apa lui, lată, e tristă, molâie și veșnic întunecată.

Prutul, cum intră în țară, primește apa Ceremușului, care face hotarul țării noastre în spre Polonia.

Prutul primește apa Jijia, care șerpuește printr'o vale plină de mlaștini.

Lectură: Apa Prutului e turbure și întunecată, ea și amintirile din trecut.

Peste apele Prutului, au trecut potop de barbari asupra ținuturilor țării noastre.

89

10-10

De atunci i-a rămas și cântecul :

Prutule, râu blestemat,
Face-te-ai adânc și lat.
Mal cu mal nu se zărească,
Glas cu glas nu se lovească,
Ochiu cu ochiu nu se 'ntâlnească.
Dușmanii țării, de-or trece,
La cel mal să se înnece ;
Iar tu, 'n valurile tale,
Să-i tot duci, să-i duci la vale,
Până 'n Dunăre și 'n Mare !

Lacurile mai însemnate din România.

România, atât de bogată în ape curgătoare, e foarte bogată și în ape stătătoare, în lacuri și bălți.

Despre câteva lacuri de lângă mare : *Razelm, Sinoe* și *Techirghiol*, am vorbit mai înainte.

Vederea unei bălți din Sudul Basarabiei.

De-a-lungul Dunării, dela Severin și până la vărsarea ei în Marea Neagră, se înșiră salba de lacuri, care sunt alimentate de apele Dunării, când se revarsă.

Dacă mergem dela Turnu Severin, pe marginea Dunării, până întâlnim Oltul, dăm de lacurile : *Nedeia* și *Potel*, în ținutul Olteniei.

78

În partea de miazăzi a ținutului Munteniei, cele mai de seamă lacuri sunt : *Greaca* și *Călărași*.

În partea de miazăzi a Moldovei, de-a-lungul Dunării, se găsesc lacurile : *Brateș, Ialpuș și Conduc*, care sunt foarte bogate în pește.

Bălțile și lacurile mai dau papura, din care se fac rogojinile, căutate pentru coviltire și așternut.

Scurtă privire asupra reliefului și apelor din România.

După cum am mai spus, dacă am avea putința să ne suim sus de tot, cu un aeroplan și am privi fața Țării Românești, am vedea că are în mijloc un platou mare, care seamănă cu o cetate, înconjurată de toate părțile cu ziduri înalte și puternice.

Platoul este podișul Transilvaniei, iar zidurile înalte și puternice, ce-l înconjoară, sunt lanțul munților Carpați, Rodnei și Apuseni.

Din acești munți, se respiră spre toate punctele cardinale, cum se respiră razele soarelui în toate colțurile văzduhului, munți din ce în ce mai mici, apoi dealuri și coline, până ce se pierd în spre apele : *Tisa, Dunărea și Marea Neagră*, formând cele mai mari și mai mănoase câmpii ale țării noastre.

Ați văzut apoi, din cele ce-ați învățat, că munții și dealurile Țării Românești sunt tăiate de numeroase văi, când mai înguste, când mai largi, până ce se pierd în șes.

Prin aceste văi, șerpuiesc râuri mai mari sau mai mici, răsfirate ca o pânză de păianjen pe întinsul țării noastre.

Și mai tot acest păianjenis de ape este înghițit de bătrâna Dunăre, care și ea le duce, la rândul ei, în apele Mării Negre.

Nu putem încheia icoana țării noastre fără a vorbi și despre frumusețea ei. Acei care au avut norocul să călătorească pe una din văile : *Jiului, Oltului, Prahovei, Bistriței* sau să urce pe unul din vârfulurile : *Negoiful, Omul, Caraimanul sau Ceahlăul* și să privească în fine spre *Tisa, Nistru sau Dunăre*, au putut să-și dea seama cât de darnic a fost Dumnezeu cu noi.

Să vă aveți, copii, țara 'n minte și inimă, în orice clipă și să vă mândriți cu ea, așa cum ne grăiește unul din poezii țării noastre, în următoarele versuri :

«De-ai veni pe-aici odată, ai vedea că am o țară,
Ca un fagure de miere, strâns din flori de primăvară...
Vara toată e 'n covoare și-a covoarelor mândrețe,
Peste văi și peste dealuri e țesută 'n mii de fețe...
Astfel, de-ai veni pe-aicea și-ai voi să pleci,
Mi-ai pleca cu țara 'n suflet, ca să n'o mai uiți în veci... !»

10 10

TRIMESTRUL AL III-lea.

CLIMA ROMÂNIEI.

Ca să ne dăm seama de clima României, trebuie să știm așezarea ei față de vecinătățile calde sau reci, de vânturile care o străbat și de ploile ce o udă.

România, stând departe de mările calde din spre miazăzi și fiind și în vecinătatea întinsului ținut rusesc, unde bântue cel mai mare ger de pe fața pământului, are ierni friguroase și cu troiene de zăpadă, ca în Rusia.

Iarna, frigul este așa de mare că îngheață și apele Dunării, ba câteodată și Marea Neagră, la țarm.

1. Vânturile.

În țara noastră bat multe vânturi.

Crivățul bate cu toată furia din spre miazănoapte și răsărit, de pe meleagurile Rusiei. El aduce iarna în țara noastră, gerul și viscolul; iar în vară, zăpușeală năbușitoare.

Dacă, în Ardeal, puterea *Crivățului* este mai slăbită de stăvilărul munților Carpați, în schimb este îngrozitoare în șesul Moldovei și al Munteniei.

Câteodată *Crivățul* este așa de furios, încât prăvălește totul la pământ, înzăpezește drumurile și vai de turmele de oi din întinsul Bărăganului, prinse de acest răzpraznic vânt!

Totuși despre acest vânt aspru, am putea spune și lucruri bune.

Așa, primăvara, el vine încărcat cu aburi, pricinuind ploi binefăcătoare câmpului; iar iarna aduce multă zăpadă care apără câmpul și în deosebi semănăturile de ger.

Austrul e vântul care bate din spre miazăzi-apus. Acestui vânt i se mai zice și *Sărăcilă* sau *Traistă-goală*, din pricină că e un vânt uscat și fără umezeală.

Mori de vânt.

Băltărețul, după cum îl arată și numele, e vântul care vine din spre bălțile Dunării, adică din spre miazăzi.

El e un vânt umed și aduce ploaie. Bate de primăvara până spre toamnă, la răstimpuri.

Munteanul vine din spre munți.

2. Ploile.

Ca și vânturile, ploile în România sunt neregulate.

În genere, România dela răsăritul Carpaților primește mai puțină ploaie decât cea din apusul Carpaților.

10-60

9-10

Partea cea mai secetoasă din toată țara e *Bugeacul* și *Dobrogea*.

Ținutul cel mai bătut de ploaie este cel muntos.

Din cele spuse, vedem că și clima unei țări, deci și a țării noastre, atârnă de cantitatea de căldură ori de frig (temperatură), de vânturile ce o bat și mai ales de cantitatea și răspândirea la timp a umezelii (ploile).

În general, clima țării noastre este mai puțin aspră decât a altor țări vecine și, din această pricină, plantele și animalele, de care are nevoie omul, cresc din belșug.

3. Cele patru anotimpuri în diferitele părți ale României.

În timpul unui an, în țara noastră se petrec diferite schimbări, din pricina aerului rece sau cald, din cauza mișcării vânturilor și căderii ploilor.

Iarna. Din pricina gerului prea mare, semănăturile de curând puse pot pieri, viile și pomii fructiferi sufer, iar frunzele copacilor cad și ierburile degeră și se pălesc.

Peste iarnă, în țara noastră, munca plugarilor încetează uneori cu desăvârșire.

Din pricina frigului prea mare, oamenii simt nevoia să îngroape viile, trandafirii, etc. Gospodarii harnici și prevăzători se îngrijesc de lemne și de provizii, ca să le ajungă din Octomvrie și până prin Martie.

Gerul cel mai aspru este între Carpații Răsăriteni și Fluviul Nistru. Iarna, la noi, ține aproape 4 luni și omul trebuie să ardă multe lemne și să consume multă hrană, ca să poată ieși cu bine.

Sunt însă câteva ținuturi în România, unde iarna este mai blândă și anume în partea de miazăzi a *Dobrogei*, în *Oltenia* și *Banat*.

În *Oltenia* și *Banat*, datorită iernii blânde, crește castanul dulce, formând păduri întregi. Liliacul de asemenea crește în pădure, ca orice copac sălbatic și nucul se află nu numai în grădini, ci se amestecă cu copacii codrului.

La *Balcic*, pe coasta *Mării Negre*, migdalul înflo-

10-10

rește din *Ianuarie* și smochinul dă trei recolte pe an.

Primăvara. În România este scurtă și cu toane. După o zi, două, călduroase ca vara, se întoarce vântul cu zăpada. Poporul știe de zilele *babelor*, de zăpada mieilor și de gerurile târzii dela sfârșitul lunii *Martie*.

Uneori, chiar în *Martie* sau *Aprilie*, căldura e obositoare, alteori în *Mai*, șesul țării noastre e dogorît de arșița soarelui, ca în cuptor.

Primăvara, munții sunt încă acoperiți de zăpadă.

Ciobănaș cu oile în munții *Ceahlăului*.

Regiunile mai înalte ale munților, numai patru luni pe an sunt libere de zăpadă. Lucrul acesta e cunoscut de *ciobani*, care se urcă la munte cu oile pe la *Sf. Gheorghe* și rămân acolo până la *Sf. Maria* (15 August).

Vara. Pe cât de aspră este iarna la noi în țară, când avem geruri mari de crapă lemnele și pietrele, pe atât de călduroasă este vara, când căldura e așa de înăbușitoare, încât uneori îți oprește respirația.

Vara, căldura este foarte mare în regiunile de șes și mai ales în orașele din câmpie. Din această pricină,

8+9+

oamenii dela oraș sunt nevoiți să meargă vara la munte sau mare, unde aerul este mai rece și mai plăcut.

Căldura de vară este însă binefăcătoare grâului și plantelor, ajutându-le să crească și să rodească.

Toamna. Cel mai plăcut timp al anului este toamna, cu cerul senin și căldura potolită. În acest anotimp, plugarii adună viile și recoltele de pe câmp și ară pe îndelete țarina, pregătind recolta anului următor.

La noi în țară, trecerea dela iarnă la vară e foarte repede, adică pe neașteptate și, de aceea, primăvara, e foarte scurtă.

De asemenea și între toamnă și iarnă, schimbarea se face repede. Câteodată, toamna este lungă și așa de călduță, că dă prilej arborilor, să înflorească a doua oară

4. Zonele climatice ale țării.

După felul căldurii sau răcelii, al vânturilor, ploilor sau zăpezilor, diferă și clima dintr'un ținut.

După cum am văzut, vieța de pe cuprinsul țării noastre nu poate fi la fel peste tot, fiindcă nu peste tot este aceeași căldură, nu sunt aceleași vânturi și nu e aceeași umezeală.

Am putea spune totuși, că țara noastră, în general, are *două feluri de climă*: cea de munte, aspră și umedă și cea de șes, foarte schimbătoare, cu treceri repezi dela cald la rece și dela geruri mari, la căldură dogoritoare și chiar la secetă mare.

Clima și Agricultura.

Lectură: Faptul cel mai de seamă pentru o țară nu e atât câtimea de ploaie, ci mai ales timpul când cade.

Din fericire, ploile cele mai bogate cad în țara noastră tocmai în lunile, când e mai multă nevoie pentru semănături.

Norocul cel mare al plugarului e că, de obicei, primăvara, ploaia cade regulat, când se fac arăturile și însămânțările. Apoi Rusaliile iarăși vin cu ploi mănoase. Pe timpul verii, ploile sunt mai puține, repezi și cu fulgere și trăsnete, aducând răcoarea și belșugul câmpului.

Toamna, încep ploile lungi și mărunte, prielnice ogoarelor și semănturilor de toamnă.

Pentru câmp, o însemnătate covârșitoare o mai are și cantitatea de zăpadă, care cade în timpul iernii. Pe ger, zăpada apără semănturile de îngheț; iar primăvara, prin topire, pământul sugă apa ca un burete și se îndestulează cu umezeală.

Una din pricinile, care fac ca ploile să cadă mai puțin și să avem secetă de multe ori în țară, este împuținarea pădurilor.

Acolo, unde pământul e golaș, apa de ploi fuge repede și plantele au parte de prea puțină umezeală. Dimpotrivă, unde pământul e îmbrăcat cu păduri, apele se scurg mai încet, evaporarea se face mai anevoie și pământul prinde mai multă umezeală.

În ultimul timp, s'au luat măsuri ca pădurile să se taie cu rost și locurile despădurite să fie replantate cu copaci, pentru că de păduri depinde și o cădere mai regulată a ploilor.

Vegetația din România după regiuni.

De cum începe să se imprimăvăreze, România este un rai de verdeață.

Dela limanul Nistrului și până spre gura Oltului — nu de multă vreme — câmpia, cea netedă ca fața mării, era acoperită cu ierburi înalte de un stat de om.

Pe tot acest întins, pădurile aproape că lipseau și seceta era uneori așa de mare, că se pârla tot ce era iarbă ori frunză.

Așa se lămurește pentru ce altădată Bugeacul, din partea de miazăzi a Moldovei, câmpia Dobrogei și Bărăganul din ținutul Munteniei, erau locuite aproape numai de păstori.

Lectură: În pustiul de odinioară, ars de soare aproape fără sate, plin numai de bălării înalte, de nu se putea vedea omul călare, vara se răsătau dropiile, iepurii și multe alte vietăți; iar iarna haitele de lupi ațineau calea turmelor de oi, ce coborau din munte la baltă.

Oamenii nu puteau călători pe aici decât în cete mari, fiindcă drumul era primejdios și plin de greutate.

Astăzi, Bărăganul s'a schimbat cu totul. În loc de bălării înalte, vedem lanuri întinse de grâu și porumb. În locul stânelor răslețe, găsim sate bogate, risipite pe tot întinsul pustiului de altădată; iar în locul drumurilor sălbatice de odinioară, vedem șosele și drumuri de fier, care străbat câmpia Bărăganului în lung și în lat.

10 10

10 10

Vegetația în luncă.

Chiar pe întinsul bărănelor, sunt anumite locuri, unde vegetația e totdeauna verde, de pildă în luncile râurilor care trec prin acele bărăne.

De obicei, prin lunci cresc *arini*, *sălcii*, *plopi* și alți copaci; având apa râului la îndemână, nu se tem de arșița soarelui. Ei se înșiruesc în lungul albiei apelor, formând, de o parte și de alta a râului, adevărate perdele

V. getația în luncă.

de verdeață, care apără lunca de dogorirea soarelui și înveselește și încântă privirea.

Șuvițele de păduri, din preajma râurilor, țin umbră apei, să nu se evaporeze prea repede; iar râul ajută în schimb pădurea, dând apă rădăcinilor copacilor. Când taie pădurea, scade și râul.

Lunca Dunării, așezată între câmpia arsă de soare a Dobrogei, de o parte și a Bărăganului și Bugeacului de altă parte, e ca un lung și lat covor verde, așternut între câmpiile arse de soare ale bărănelor.

9-10

În lunca Dunării, pe lângă copacii iubitori de umezeală, cresc din plin *stuful* și *papura*, care formează ascunzișul și paradisul pasărilor de apă.

Vegetația pădurilor.

Dacă părăsim șesul acoperit cu ierburi și urcăm spre culmea dealurilor cu ploi mai bogate, întâlnim păduri întinse, unde, pe lângă copacii cu lemn ușor și mai slab, de luncă și prețuiți mai puțin, întâlnim și copaci cu lemn tare și cu preț mai mare.

Pe dealuri, în afară de copacii cu lemnul slab, care e moale, putrezește iute și e rău de lucru și de foc, crește *stejarul* (gorunul, gârneața), cu lemnul tare, bun și de lucru și de foc.

În tovărășia stejarului, în aceste păduri, cresc și: *ulmul*, *frasinul*, *carpenul*, *arțarul*, *teiul*, etc. După cum plopul este uriașul pădurilor de baltă, tot așa stejarul e cel mai falnic copac al pădurilor din locurile svântate și al codrilor de pe dealuri și dela poalele munților noștri.

Stejarului îi merge bine la poalele dealurilor și pe coline; cu cât urci însă mai spre munte, cu atât stejarul se rărește și locul lui îl ia *fagul*, întovărășit de *mesteacăn*, *paltin* și alți copaci.

Dela 600 m. înălțime până la 1700 m., pe povârnișurile și crestele munților, crește *pădurea de brazi*.

Pe cât e de luminată pădurea de fag, pe atât e de întunecată cea de brad.

Lectură: Pe când pădurile de stejar și de fag sunt amestecate cu copaci mai mărunți, în pădurile de brad nu poate să crească niciun copac mai mic, nici chiar iarba, fiindcă cetina bradului face un umbrar atât de des, că razele soarelui abia se mai pot strecura până la tulpină. Pământul e acoperit doar cu frunzițe uscate sau cu puțin mușchiu, pe unde mai e puțină reveneală.

S. Mehedinți.

Spre vârful muntelui, copacii se sgribulesc, se ră-

10-10

resc și se aseamănă mai mult cu niște tufe pipernicite, cum sunt: *jneapenii*, *ienuperii*, *afinii*, ș. a.

În poienile pădurilor, ca și pe crestele neîmpădurite, întâlnim un covor de iarbă frumoasă și grasă, amestecată cu flori de tot felul, la marginea cărora sunt stânele pentru oi.

Vegetația la munte.

Rolul pădurii în viața poporului.

«Frunza 'n codru când învie.
«Doină cânt de haiducie».

Lectură: Pădurile, atât cele din munți, cât și cele din șes și din lunca Dunării, au fost cetatea care a ocrotit și a apărat neamul românesc de iureșul popoarelor barbare.

În cântecele bătrânești și azi se cântă preamărindu-se, faptele de vitejie ale străbunilor noștri, săvârșite la adăpostul codrilor din vremea de mult trecută.

Codrul a fost leagănul și adăpostul Românului la vremuri grele. Doina Românului și toate cântecele lui încep cu:

«Frunză verde»;

iar, în înțelepciunea lui, a zis:

«Codru-i frate cu Românul»

9-10

Codrul, frate bun cu Românul.

9-10

Codrul a găzduit pe haiducii noștri: Jianu, Bujor ș. a., care au luptat contra asupritorilor neamului românesc.

În codri, s'au ascuns Dacii și au stat liberi până ce amestecul cu Romanii s'a făcut pe încetul.

Codrul e frate bun cu Românul.

Lectură: Codrul dă leagăn copilului, toiag bătrânului, acoperiș familiei, luntrea și corabia. El ne dăruiește căldura în zilele grele de iarnă. În codri, și-au găsit ascunziș, strămoșii noștri, în fața năvăliților barbare. În codri, au tăiat luminișuri și și-au întemeiat sate.

Căci tu ne-ai fost căminul
Și numai tu ne-ai fost,
Ne-ai dat, în vremuri grele,
Culcuș și adăpost.

Când oști năvălitoare
Roiau spre-a tale văi,
Cu buciumul la gură,
Chemai ai tăi flăcăi.

Și când, în nopți la focuri,
Cântam cuprinși de dor,
Iar tu, de prin frunzișuri,
Lăsași un vânt ușor...

Sub copaci se împărțea dreptatea, se țineau sfaturile și se făceau jurămintele.

Drumețul ostenit binecuvintează amintirea celui care a pus o salcie lângă fântâna dela răscrucea drumului, sub apărarea căreia se odihnește o clipă.

Copacul e tovarășul nedespărțit al omului. El dă frumusețea locurilor și aduce belșugul oriunde ar fi.

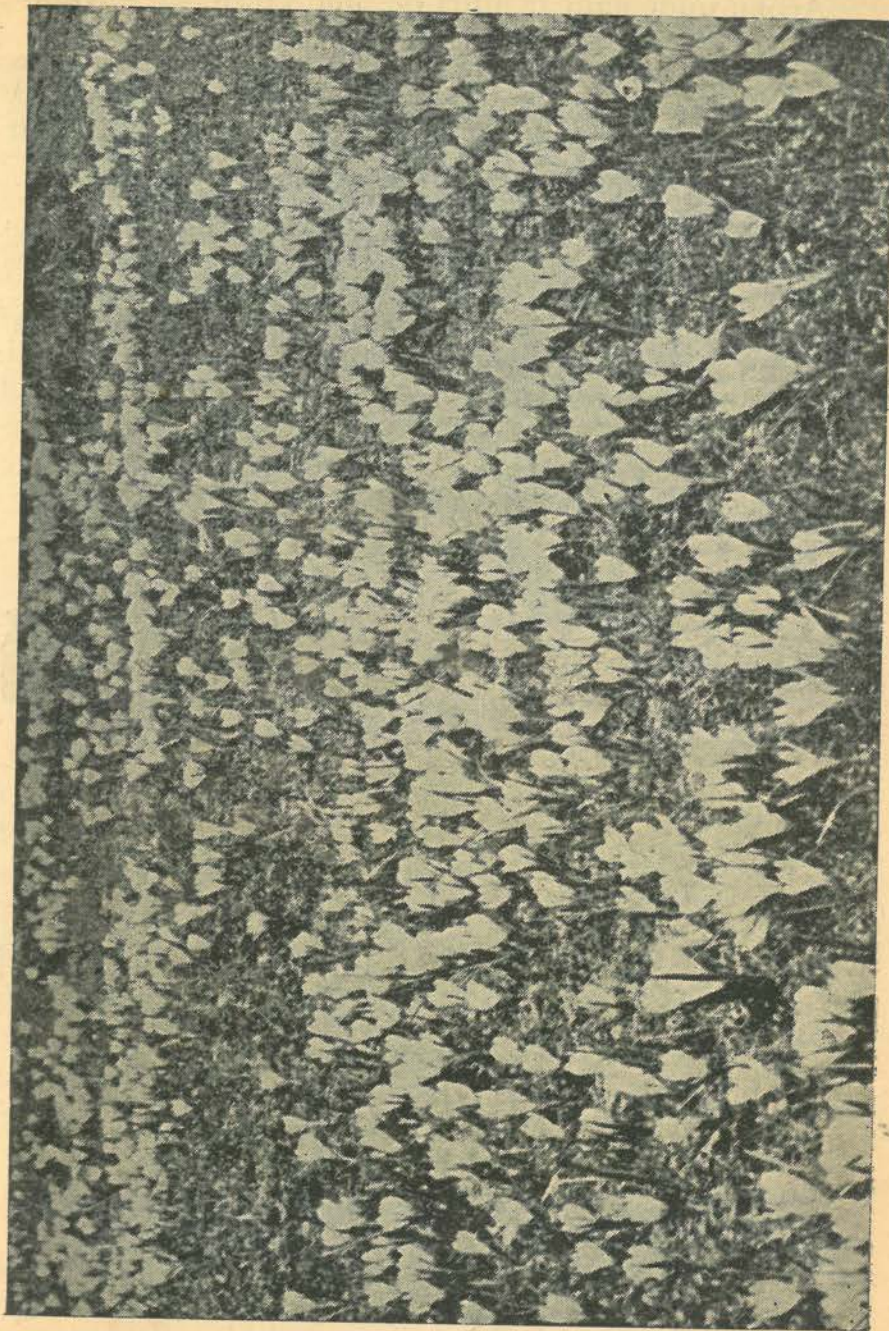
Cruțați copacii și nu-i tăiați decât la vremea lor și copacul tăiat să fie înlocuit cu altul alături, pentru ca să nu se trezească blestemele celor care vin după noi.

(Prelucrare)

Vegetația la mare.

Spre marginea mării, unde nisipul este mereu primenit de vânturi, doar plaja și nisipul nisipos de lângă apă, e fără vegetație.

Încolo, peste tot se întinde covorul de iarbă verde împetrișat cu tot felul de flori, de culturi omenști ori păduri.

Câmp de brânduși în Bucegi

10-M

7-8

Acolo, unde sunt ochiuri de apă, crește în voie stufărișul.

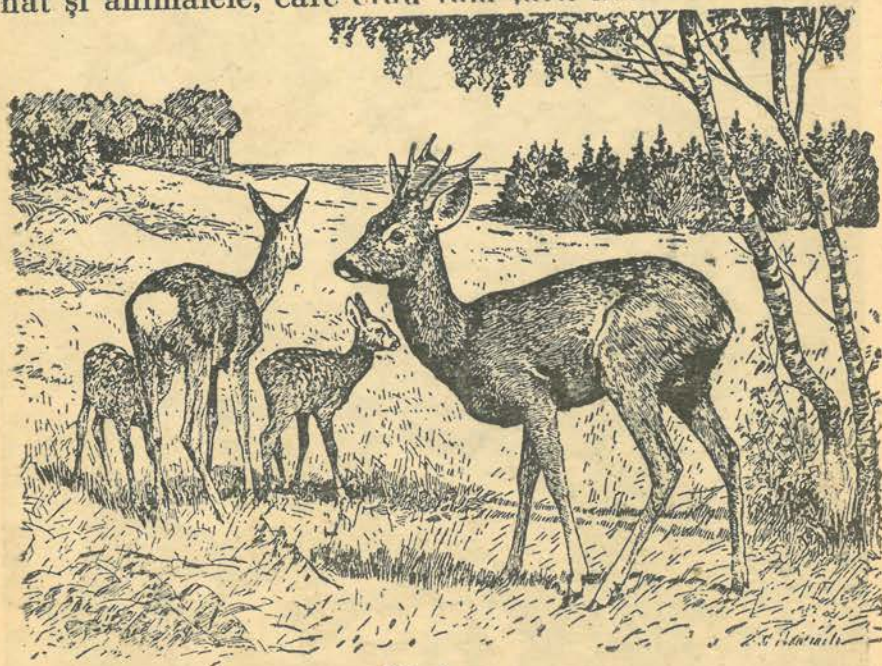
În regiunea Balcicului — de pe malul mării — țărâmul e mai înalt și calcaros și lipsit de vegetație.

Pe Coasta de Argint, unde clima e mai dulce, chiar pe timpul iernii, cresc smochinii și migdalii.

Animalele țării noastre după regiuni. I. Animale sălbatice.

Răspândirea, mulțimea și felul animalelor de pe cuprinsul țării noastre atârnă de vegetația și clima țării.

Odată cu tăierea și împuținarea pădurilor și de când pășunile au fost arate și prefăcute în ogoare, s'au împuținat și animalele, care erau fala țării noastre altădată.

Căprioare.

Animalele sălbatice s'au ferit întotdeauna de om, care le-a omorât și le-a vânat fără milă.

Omului se datorește stingerea *bourilor* și *zimbrilor*, un fel de boi sălbatici, care trăiau pe vremea lui Dragoș-Vodă și chiar pe vremea lui Ștefan cel Mare.

1040

Râsul.

Ursul.

1040

Dintre animalele sălbatice, care trăiesc numai la munte, putem aminti:

Haită de lupi.

Veverița.

Capra neagră, care se mai găsește pe culmea Bucegilor, în munții Rodnei și în munții Făgărașului.

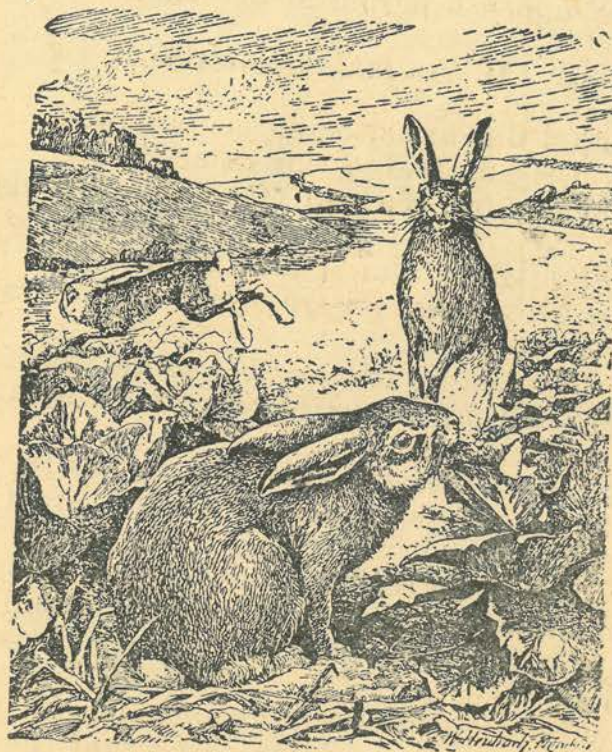
Cerbul, podoaba munților noștri, apoi *râsul*, un fel

10 - 10

de tigru mic, cu corpul mai lung de un metru, cu coada scurtă și cu smocuri de păr la vârful urechilor.

Ursul trăiește pe tot lanțul Carpaților. *Căprioara* o găsim pe munți și coline, iar *porcul mistreț* înaintază pe lunci, până în delta Dunării.

Tot prin pădurile noastre întâlnim: *pisica sălbatică*, *viezurile* și *jderul*, apoi foarte mulți *iepur*, *vulpi*, *lupi* și *veverițe*.

Iepuri.

Dintre pasările de munte, trebuie să amintim de frumosul *cocoș de munte*.

În câmp, prin ierburile nesfârșite ale Bărăganului de altă dată, rățăceau herghelii de *cai sălbatici*.

Azi, când șesul s'a cultivat, caii sălbatici au dispărut și, pe el, nu s'au mai păstrat decât animale mai mărunte, care își fac ascunzișurile în pământ. Așa: *dihorul*.

10 - 10

cățelul pământului, care, trăind numai sub pământ, a orbit cu totul, *popândăul*, nenumărați *șoareci* și *cârțițe*.

Dintre pasări, în afară de *ciori*, *vulturi*, *potârnicși* și *prepelețe*, s'a mai păstrat, ca o raritate, *dropia*, mare și asemănătoare cu un curcan.

În luncă și în baltă, trăiește *vidra*, cu blana frumoasă; deasemenea întâlnim *șerpi* și *pasări* nenumărate.

Delta Dunării e paradisul pasărilor.

II. Animale domestice.

În timpul din urmă, odată cu împuținarea pășunilor, a scăzut și numărul vitelor domestice.

În țara noastră, cea mai răspândită vită de muncă e *boul*.

În ținutul Banatului și țara Crișurilor și în Transilvania, se cresc cele mai frumoase *vaci* de rasă elvețiană.

Caii sunt cam de trei ori mai puțini decât *boii*. La munte, sunt mărunți și pietroși, deprinși a urca pe potecile cele mai rele.

La șes, și în deosebi spre Tisa și Nistru, sunt *cai mari*, buni de călărie și căruță (Banat, Țara Crișurilor și Basarabia).

Oile sunt vitele cele mai iubite ale Românului. Locuitorii munților — din cele mai vechi timpuri — s'au sprijinit pe oi mai mult decât pe orice alt animal. Imbrăcămintea lor de lână, cojoacele, căciulile și hrana întemeiată pe brânzeturi, i-au legat totdeauna de turmă.

Cele mai vestite oi pentru carne sunt cele din Dobrogea, unde pășunile au mai multă sare.

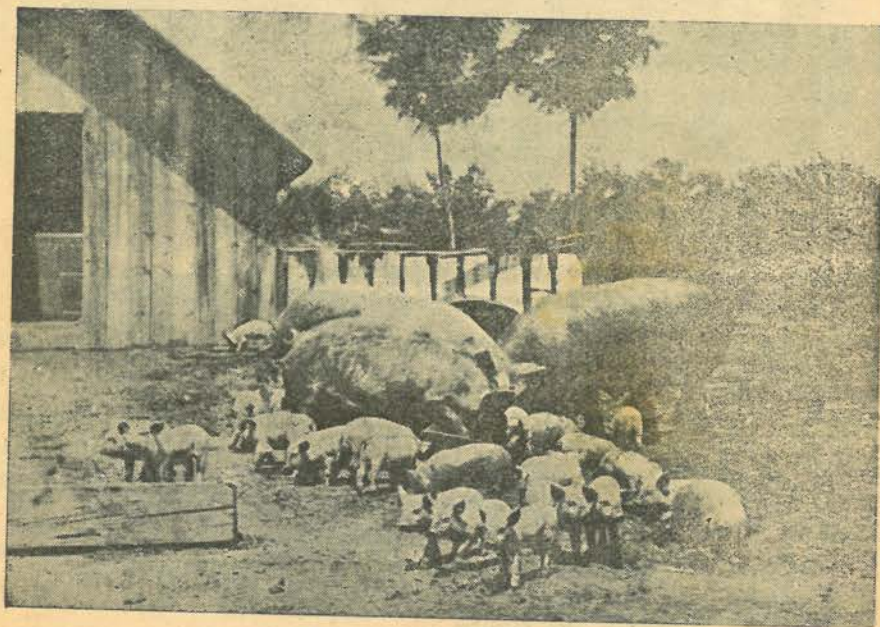
Porcii sunt răspândiți pe tot cuprinsul țării. Fiecare sătean își crește unul sau doi porci pentru Crăciun. Porcii sunt mai prețuiți în Banat, Oltenia, Ardeal și în partea de miazănoapte a Moldovei.

Pasările se găsesc pe tot întinsul țării. În deosebi, se cresc foarte multe: *găini*, *rațe*, *curci* și *gâște*.

Albine. Încă de pe vremea Dacilor, pământul acestei țări a fost vestit prin mulțimea albinelor. Era atâta

Mulsul oilor.

O crescătorie de porci.

10-10

9-10

miere și ceară — în trecut — că până și birul țării, către Turci, se plătea în ceară și miere.

Azi, albinele au luat un avânt mare, fiindcă munca de prisăcar este ușoară și potrivită chiar pentru oamenii bătrâni.

Viermele de mătase. Nu de multă vreme, în țara noastră, era așa de răspândită creșterea viermilor de mătase, încât România vindea sămânță de gândaci multor țări din apus.

Viermii de mătase.

Schimbarea portului femeilor a adus împuținarea duzilor și a creșterii viermilor de mătase. Singurul ținut, unde duzii sunt cultivați și unde se produc cele mai multe gogoși de mătase, e Banatul. Azi Statul a luat măsuri pentru încurajarea acestei frumoase și bănoase ocupații.

Peștele. În privința peștelui, România stă în fruntea multor țări. Dunărea, cu bălțile ei, aduce țării, o neîntrecută bogăție de pește.

10-10

Crapul este de o mărime fără pereche aiurea. *Somonul*, de asemenea, este de-a-dreptul uriaș.

Morunul, cu icrele lui de preț, este un pește cum nu se poate mai căutat.

Șalaul, *cega* și *scrumbiile*, de asemenea, sunt din belșug în apele țării noastre.

Limanurile din lungul mării sunt niște crescătorii naturale, de pește, bogate fără seamăn.

Scoaterea icrelor din pește.

Scurtă privire asupra bogățiilor țării.

România, scumpa noastră țară, are, după cum am văzut, întinse și frumoase păduri, dealuri cu multe pășuni și livezi de pomi, câmpii cu cele mai frumoase lanuri de grâne, râuri, bălți și lacuri foarte bogate în pește; are vite multe și frumoase; vânat din destul. Puține țări sunt cu atâtea bogății.

Pentru ea, pentru păstrarea pământului din granițele ei firești și pentru sporirea acestor bogății, au luptat

10-10

Vaci de rasă.

10

strămoșii și părinții noștri, din cele mai vechi timpuri până astăzi. Ei și-au făcut din plin datoria lor către Patrie. Această datorie sfântă ne calcă și pe noi, urmașii lor, să lucrăm cu hărnicie, fiecare în rostul ce-l avem și totodată, să luptăm cu arma în mână, până la sacrificiul vieții, ca s'o apărăm de dușmanii cei lacomi și să ne luăm înapoi, cât mai repede, fâșiile de pământ, ce ne-au fost răpite de aceștia.

Să voim și Dumnezeu ne va ajuta!

Ne iubim țara și o apărăm!

10

— Iubiți-vă, copii,
Patria și munciți pen-
tru binele ei! Așa am
făcut și noi!

10 - 10/1000

ți-vă, copii,
munciți pen-
e ei! Așa am
noi!

9/10

66
78880
//
//
Zemina

1010

9-10

PREȚUL LEI 22.—